

A CDSM IRÁNYELV SAJTÓKIADVÁNYOK VÉDELMEVEL KAPCSOLATOS SZABÁLYOZÁSA ÉS HAZAI IMPLEMENTÁCIÓJA *

I. BEVEZETÉS

Az Európai Bizottság 2014-ben az egyik legfőbb prioritásként fogalmazta meg a digitális egységes piac létrehozását.¹ Mivel a globális gazdaság soha nem látott mértékben lép a digitalizáció útjára, az Európai Unió jogalkotóinak fel kell venniük a versenyt annak érdekében, hogy az exponenciális módon növekedő digitális környezet tekintetében effektív és célszerű szabályozások szülessenek. A digitális egységes piac létrehozása az út e szabályok felé, ahol a számos jogalkotási intézkedésnek egy része csupán az irányelv. Az *Európai Parlament és a Tanács 2019/790/EU irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról* (továbbiakban: CDSM irányelv) az új szabályozás, amely a szerzői jogi jogszabályokat hivatott harmonizálni az EU területén belül.

A CDSM irányelv célja az online tartalomgyártók és tartalommegosztók közötti erőviszonyok kiegyenlítése és a közöttük lévő „értékrés” (*value gap*) csökkentése.² A CDSM irányelv méltányos egyensúlyt hivatott biztosítani egyrészt a szerzők és egyéb jogosultak, másrészt a felhasználók jogai és érdekei között.³ Nem vitatható, hogy a méltányos díjazás elengedhetetlen a folyamatos tartalomalkotás fenntartásához, amely végső soron gazdagítja az európai társadalmat. A Bizottság úgy döntött, hogy a helyes lépés a jogtulajdonosok helyzetének javítása azáltal, hogy terheket ró az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltatókra, különösképpen a híraggregátorokra. A Bizottság ezektől az intézkedésektől azt reméli, hogy megalkotja azt a rendszert, ami a legjobb eséllyel vág bele az alkotók bevételeinek tényleges növelésébe, és ezzel együtt törekszik a „*value gap*” megszüntetésére is.⁴

* A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala Ujvári János diplomadíj-pályázatán díjazott diplomamunka.

¹ *Étienne Bassot, Wolfgang Hiller: The Juncker Commission's ten priorities.* Az Európai Parlament Kutatószolgálatának év végi értékelése. Brüsszel, 2019. május, p. 3. Elérhető: [www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2019/637943/EPRS_IDA\(2019\)637943_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2019/637943/EPRS_IDA(2019)637943_EN.pdf). A jelen dolgozatban felhasznált internetes források utolsó elérési ideje egységesen 2022. április 1. napja.

² *Joao Pedro Quintais: The New Copyright Directive: A tour d'horizon.* Kluwer Copyright Blog, 2019. június 17. Elérhető: copyrightblog.kluweriplaw.com/2019/06/17/the-new-copyright-directive-a-tour-dhorizon-part-ii-of-press-publishers-upload-filters-and-the-real-value-gap/.

³ CDSM irányelv (6) preambulumbekzdés.

⁴ A Bizottság tájékoztatója a digitális stratégiáról: Európa digitális jövőjének alakítása – az EU szerzői jogi szabályainak modernizálása. Elérhető: digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/copyright.

A CDSM irányelv bevezetését az EU számos ágazata és polgára támogatja.⁵ Két kiemelkedő rendelkezése miatt lett viszont hírhedt az unió egész területén. Nevezetesen a szomszédos jogok bevezetése a sajtókiadók⁶ számára kiadványaik digitális felhasználásával kapcsolatban, valamint az automatikus szerzői jogi szűrők bevezetése az online tartalommegosztó platformokon elsősorban a felhasználók általi engedély nélküli tartalmak szűrésére. A 15. és a 17. cikk is azon az elven alapul, hogy a tartalom készítői részesüljenek abból a bevételből, amelyet az online platformok a jogosultak tartalmát megosztó felhasználókból szereznek. Mindkét rendelkezés által követett cél „a korszerű, európaibb szerzői jogi keret”⁷ megteremtése a jogtulajdonosok által a digitális környezet térnyerése során elszenvedett veszteségek megfékezésével és a terheknek az egyre nagyobb hasznot húzó online szolgáltatókra való áthárításával. Ugyanakkor épp ez a két intézmény váltotta ki a legnagyobb vitákat a kritikusok között, akik a szabad internet végét vetítették előre. A kritikusok közül a legnagyobb visszhangot Julia Reda, a Kalózpárt európai parlamenti képviselőjének a véleménye kapta, aki az „internet szabadságának sötét napjaként” bélyegezte meg, valamint kitért arra, hogy véleménye szerint ez később közvetett úton, nagymértékben korlátozza majd az európai polgárok szólásszabadságát.⁸

Az sajtó szabadsága és sokszínűségének megőrzése, valamint a polgárok információhoz való hozzáféréseinek biztosítása elengedhetetlen. A sajtókiadványok⁹ és sajtókiadók általi szolgáltatások online térben való megjelenése híraggregátorok megjelenését eredményezte, amelyek üzleti modelljüket főként a sajtókiadványok újrafelhasználása köré építik. A kiadóknak újszerű problémákkal kell szembenéznük kiadványaik online felhasználásának tekintetében. Az engedélyezési folyamatok és a szabályozás nem minden esetben fedte le eddig a mindennapok gyakorlatát, feltűnően nehéz helyzetbe sodorva ezzel a sajtókiadókat.

⁵ *Ariadna Matas, Shadi Ardalan: Recommendations on copyright and its role in the digital transformation of the cultural heritage sector. Europeana Pro, 2021. március 2. Elérhető: pro.europeana.eu/post/recommendations-on-copyright-and-its-role-in-the-digital-transformation-of-the-cultural-heritage-sector.*

⁶ Bár a CDSM irányelv (55) preambulumbekzdése utal „a sajtókiadványok előállításáért tett szervezeti és pénzügyi erőfeszítések” elismerésének szükségességére, nem tartalmazza a sajtókiadók pontos fogalmi meghatározását. A 2. cikk (4) bekezdése utal azokra a sajtókiadványokra, amelyek „valamely szolgáltató kezdeményezésére, szerkesztői felelőségére és ellenőrzése mellett jelennek meg” és az (56) preambulumbekzdés kifejezetten kimondja, hogy a védelem nem vonatkozik „azokra a weboldalakra, mint például a blogokra sem, amelyeket nem egy szolgáltató – például egy hírszolgáltató – kezdeményezése, szerkesztői felelősége és ellenőrzése mellett készítenek.”

⁷ CDSM irányelv (3) preambulumbekzdés.

⁸ *Julia Reda: The text of Article 13 and the EU Copyright Directive has just been finalised. Julia Reda Blog. 2019. február 13. Elérhető: felixreda.eu/2019/02/eu-copyright-final-text/.*

⁹ A CDSM irányelv 2. cikk (4) bekezdés által meghatározott definíció szerint: „Főként újságírói jellegű irodalmi művekből álló gyűjtemény, amely egy azonos cím alatt megjelenő időszakos kiadvány vagy rendszeresen aktualizált kiadvány, célja a nyilvánosság tájékoztatása hírekről vagy más témákról; valamint valamely szolgáltató kezdeményezésére, szerkesztői felelőségére és ellenőrzése mellett jelenik meg tetszőleges tömegtájékoztatási eszközben.” Az itt felsorolt konjunktív feltételeknek egyszerre, egyben kell érvényesülniük.

Az online felhasználást érintő jogok érvényesítése sok esetben nagy kihívást jelentett a digitális környezetben.¹⁰

Az EU felismerte, hogy a kiadóknak sajtókiadványaik előállításáért anyagi, technikai és kreatív erőfeszítéseket kell tenniük, és ezeknek az erőfeszítéseknek az elismerése immáron elengedhetetlen. Ezzel nemcsak a kiadói ágazat fenntarthatóságának megtartása a cél, de megbízható és független forrásból érkező információ terjesztésének szorgalmazása is. Ennek eléréséhez a legfontosabb eszköz, hogy az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást¹¹ nyújtók megfelelő mértékű díjazásban részesítsék a sajtókiadványok kiadóit minden olyan esetben, amikor sajtókiadványok a szolgáltatók által felhasználásra kerültek, és ezek az esetek nem tartoznak a meghatározott kivételek közé.

A CDSM irányelv a hozzáfűzött cél elérését négy rendelkezéscsoport révén biztosítja: 1. a szerzői jogi kivételek és korlátozások digitális és határon átnyúló felhasználásokhoz való igazítása; 2. az engedélyezési gyakorlatok fejlesztése és a tartalmak szélesebb körben való hozzáférhetővé tételére irányuló intézkedések bevezetése; 3. a szerzői jogok szempontjából jól működő piac megteremtését célzó intézkedések bevezetése; 4. a szerzők és előadóművészek helyzetének erősítése.¹²

A dolgozatban felállított hipotézis, hogy a CDSM irányelv 15. cikke és a sajtókiadványok kiadóinak benne megfogalmazott védelme effektív módon változtatja meg a sajtókiadó jogi helyzetét, különösképpen az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltatókkal szemben, megteremtve számukra egy fenntarthatóbb környezet és a gazdasági fellendülés lehetőségét. A sarokpontok a szerzői jogi környezet fejlődésének bemutatása, a szerzői joggal szomszédos jogok definiálása és a CDSM irányelv megszületéséhez vezető út megismertetése. Ezenfelül górcső alá vesszük a CDSM irányelv nemzetközi és hazai implementálásának állomásait, mindemellett a hazai jogalkotási mechanizmusok mellett egy közös jogkezelésre irányuló kezdeményezést is.

A sajtókiadványok online környezetben történő terjesztésének egyszerűsége megalapozza azokat a nehézségeket, amelyekkel a jogosultak szembesülnek, amikor hatékonyan kívánják licencelni a jogait, és díjazást szeretnének kapni műveik online terjesztéséért. A CDSM irányelv többek között erre a problémára is megpróbál hatékony megoldást nyújtani.

¹⁰ CDSM irányelv (54) preambulumbekkezdés.

¹¹ A CDSM irányelv 2. § (5) bekezdése egy másik EU-s irányelvre tesz utalást. A műszaki szabályokkal és az információs társadalom szolgáltatásaira vonatkozó szabályokkal kapcsolatos információszolgáltatási eljárás megállapításáról szóló, az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/1535 irányelve (2015. szeptember 9.) 1. cikke (1) bekezdésének *b*) pontja értelmében vett szolgáltatás, vagyis: az információs társadalom bármely szolgáltatása, azaz bármely, általában térítés ellenében, távolról, elektronikus úton és a szolgáltatást igénybe vevő egyéni kérelmére nyújtott szolgáltatás.

¹² Indokolás a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény és a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2021. évi XXXVII. törvényhez.

II. A SZERZŐI JOGGAL SZOMSZÉDOS JOGOK KIALAKULÁSÁNAK MÉRŐLDKÖVEI A DIGITÁLIS KÖRNYEZET FEJLŐDÉSÉRE VALÓ TEKINTETTEL

II.1. Az Infosoc-irányelv

Az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról (továbbiakban: Infosoc-irányelv) a Szellemi Tulajdon Világszervezete (továbbiakban: WIPO) Szerzői Jogi Szerződése (továbbiakban: WCT) végrehajtására, valamint az európai szerzői jogi problémák kiküszöbölésére és orvoslására létrejövő jogforrás.

A II. fejezetben szereplő 2–4. cikk tartalmazza az EU által harmonizált kizárólagos szerzői jogokat, melyek közül kiemelendők a többszörözési jog, a nyilvánossághoz közvetítés és terjesztés joga. A Bizottság a CDSM irányelvben is ezekkel a jogokkal ruházta fel a sajtókiadványok kiadóit azokban az esetekben, amikor sajtókiadványaikat az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltatók online felhasználják.

Fontosabb szegmense az Infosoc-irányelvnek az 5. cikk, amelyben a szerzői jogi védelem alóli kivételek kapnak helyet, és amiben a háromlépcsős teszt is rögzítve lett, melyet a BUE¹³ 1967. évi felülvizsgálatánál a 9 cikk (2) bekezdésébe foglaltak. A felülvizsgálatot követően a háromlépcsős teszt intézményét az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó *Marrakesh-i Egyezmény és mellékleteinek kihirdetéséről szóló 1998. évi IX. törvény* (a továbbiakban: TRIPS-megállapodás) 13. cikkébe belefoglalták.

Az Infosoc-irányelv 5. cikk első négy bekezdése taxatív felsorolja azon eseteket melyek kivételt képezhetnek a 2. cikkben meghatározott többszörözési jog alól, az 5. cikk (5) bekezdésében pedig helyet kapott egy átfogó feltételrendszer, az említett háromlépcsős teszt. A BUE és a TRIPS-megállapodás által alkalmazott háromlépcsős teszt elemei 1. a szabad felhasználások egyes eseteit külön-külön, egyedi esetekként kell tekinteni, 2. a szabad felhasználás nem lehet sérelmes a mű rendes felhasználására, 3. és indokolatlanul nem károsíthatja a szerzői jogosult jogos érdekeit. Kérdésként merül fel azonban, hogy a háromlépcsős teszt egészének, illetve egyes szintjeinek kik is a címzettjei, mely kérdésre sokszor még az Európai Bíróság sem tud teljeskörűen választ adni. Ennek vizsgálatáépp rá kell mutatni, hogy az Infosoc-irányelvben nincs meghatározva a címzett oly módon, mint ahogy a BUE és a WCT tesztje a nemzeti jogalkotóhoz szól, vagy miképp a TRIPS-megállapodás a tagállamokra hivatkozik.

¹³ 1975. évi 4. törvényerejű rendelet az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény Párizsban, az 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szövegének kihirdetéséről (továbbiakban: BUE).

Az Infosoc-irányelv elsődleges célja az volt, hogy az engedélyezett felhasználások létezését harmonizálja az EU egész területén. Az irányelv például engedélyezi a művek felhasználását magáncélú másolásra, idézésre, paródiára, hírközlésre, oktatási célú illusztrálásra, könyvtárak bizonyos tevékenységeire, a művek fogyatékkal élők számára történő adaptálására és néhány más esetre. A felsorolásban szereplő kivételek mindegyikét szigorú feltételek és követelmények korlátozták. Ez a harmonizációs cél azonban nagyrészt kudarcot vallott. A 2001-es irányelvben szereplő választható lista miatt a tagállamok választották ki azokat az engedélyezett felhasználási módokat, amelyeket fenn kívántak tartani vagy be kívántak vezetni szerzői jogi törvényeikbe, és eltérő módon döntöttek azok alkalmazási feltételeiről.¹⁴ Ezt az álláspontot továbbá alátámasztja az Európai Politikai Tanulmányok Központja (*Centre for European Policy Studies*, továbbiakban: CEPS) által kiadott kritika. A CEPS kritikája alapján az Infosoc-irányelv nem volt képes a megfelelő szintű díjazást és kompenzációt biztosítani a szerzői jogi jogosultaknak. A CEPS elsődleges problémája, hogy az irányelv szerinti „méltányos díjazás” nem a kreatív tartalom jogszerű felhasználásának mentén történő elosztáson alapult, hanem az engedély hiányában történő, de mégis jogszerű felhasználásokon.¹⁵

Az Infosoc-irányelv által uralt időszak, valamint hosszú tárgyalások után 2019. június 7-én hatályba lépett az EU szerzői jogi reformcsomagjának két új jogi intézménye, a CDSM irányelv, valamint az *93/83/EGK irányelv módosításáról és a műsorszolgáltató szervezetek egyes online közvetítéseire, valamint televíziós és rádiós műsorok továbbközvetítésére alkalmazandó szerzői jogok és szerzői joggal szomszédos jogok gyakorlására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló (2019. április 17.) EU/2019/789 számú irányelv* (továbbiakban: SatCab II. irányelv). Külön érdem, hogy Magyarország Európában a CDSM irányelv mellett az elsők között ültette át a SatCab II. irányelvet. A Bizottság irányelvének célja a sugárzást kiegészítő online szolgáltatások határokon átnyúló nyújtásának előmozdítása, valamint a más tagállamokból származó tévé- és rádióműsorok továbbközvetítésének elősegítése a meglévő jogi keret kiigazításával.

II.2. A digitális egységes piac (digital single market – DSM)

Az egységes piac az EU egyik legfontosabb vállalkozása. Létrehozása hivatalosan 1957-ben kezdődött a Római Szerződés aláírásával, amely megfelelő alapot biztosított az Európai Gazdasági Közösség (továbbiakban: EGK) létrehozásához. Az EGK fő célja a „négy szabadságon” alapuló közös piac létrehozása volt a kiegyensúlyozott, hosszú távú, fenntart-

¹⁴ Lucie Guibault: Why Cherry-Picking Never Leads to Harmonisation: The Case of the Limitations on Copyright under Directive 2001/29/EC. *Journal of Intellectual Property, Information Technology and E-Commerce Law*, 1. évf. 1. sz., 2010, p. 58.

¹⁵ Nathan Guzé: Net Neutrality and the European Union’s Copyright Directive for the Digital Single Market. *Loyola of Los Angeles International and Comparative Law Review*, 43. évf. 1. sz., 2019, p. 73.

ható gazdasági fejlődés érdekében. Az EU közös piacának négy szabadságjoga: személyek, áruk, szolgáltatások és tőke szabad mozgása.¹⁶ Az egységes piac olyan nyitott térséggé vált, ahol a tagállamok nemzeti jogszabályait számos uniós jogszabály vagy rendelet egységesíti. 2004-ben ehhez az egységes piachoz csatlakozott Magyarország is, alávétve magát az EU szupranacionális jogrendszerének.

A digitális technológiák fejlődésével kialakuló digitális egységes piac fellendíti a gazdaságot, csökkenti a környezeti hatást és javítja az életminőséget. Célkitűzései közé tartozik többek között a közös piac kiterjesztése az online térben, az online ügyletek előtti akadályok lebontása, a tranzakciós költségek csökkentése, a környezeti lábnyom mérséklése, a jobb üzleti modellek bevezetése.¹⁷

Annak érdekében, hogy az Európai Unió egységes piaca igazodni tudjon ezekhez a változásokhoz, a Bizottság 2015. május 6. napján elfogadta a Digitális Egységes Piaci Stratégiát (továbbiakban: DSM-stratégia),¹⁸ mely 28 tagállam online piacát hivatott egységesíteni, ezzel leküzdvé a korábban felmerülő számtalan akadályt, amelyek az online eszközök és szolgáltatások használata során léptek fel. A DSM-stratégia célja annak biztosítása, hogy Európa gazdasága, ipara és társadalma korlátlanul kihasználhassa az új, digitális korszakkal járó előnyöket.¹⁹ Továbbá a Bizottság reméli, hogy olyan piacot hoznak létre, ahol az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása biztosított, valamint ahol a magánszemélyek és a vállalkozások zökkenőmentesen elérhetik és gyakorolhatják az online tevékenységeket, a tisztességes verseny feltételeit, valamint a fogyasztói és személyes adatok védelmének magas szintjét állampolgárságuktól és lakóhelyüktől függetlenül.²⁰

A DSM-stratégia a következő három alappilléren nyugszik.²¹ 1. A digitális árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása. A DSM-stratégia szorgalmazza a fogyasztók és vállalkozások határokon átívelő ügyleteinek létrejöttét és az e-kereskedelem térhódítását, elősegítve ezzel az áruk és a szolgáltatások szabad mozgását az Unión belül. Ezt új jogalkotási intézkedésekkel, a meglévő irányelvek felülvizsgálatával vagy az áruk online kereskedelmével és az e-kereskedelem területén lévő szolgáltatásnyújtással kapcsolatos reformok-

¹⁶ Szabó Marcel, Debisso Kinga, Gyeney Laura, Püskösty András: Az Európai Unió jogának alapjai. Pázmány Press, 2018, p. 437.

¹⁷ Christina Ratcliff: A mindenütt jelen levő digitális egységes piac. Ismertető az Európai Unióról, 2022, p. 1. Elérhető: www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/hu/FTU_2.1.7.pdf.

¹⁸ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Európai digitális egységes piaci stratégia. COM (2015) 192 final, Brüsszel, 2015. május. 6. Elérhető: eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0192&from=EN.

¹⁹ Angyal Zoltán: Úton a digitális egységes piac felé. Miskolci Jogi Szemle, 15. évf. 3. különszám, 2020, p. 1.

²⁰ Diana Passinke: An Analysis of Articles 15 and 17 of the EU Directive on Copyright in the Digital Single Market: a boost for the creative industries or the death of the internet? Stanford – Vienna Transatlantic Technology Law Forum, 2020. 49. sz., p. 10. Elérhető: www-cdn.law.stanford.edu/wp-content/uploads/2020/08/passinke_eulawwp49.pdf.

²¹ Eurostat Infographs: Digital economy & society in the EU. 2018. évi kiadás, p. 25. Elérhető: ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/ict/images/pdf/pdf-digital-eurostat-2018.pdf.

kal lehet elérni.²² 2. A megfelelő és egyenlő feltételek kialakítása a digitális hálózatok és innovatív szolgáltatások fellendüléséhez. A cél egy olyan környezet kiépítése, ahol a digitális hálózatok és szolgáltatások könnyebben érvényesülhetnek. A digitális egységes piac létrejöttének elengedhetetlen aspektusa a biztonságos környezet megteremtése, épp ezért a stratégia kiemelten fontos tényezőként kezeli a megfelelő szabályozási feltételek létrehozását, különös tekintettel a kiberbiztonságra,²³ az online platformok átláthatóságára, az adatvédelemre, valamint a gyors és biztonságos infrastruktúra kiépítésére. Emellett megfelelő környezetet kíván teremteni a digitális vállalkozások kiteljesedéséhez, és ahhoz, hogy ezek a szolgáltatások a lehető legnagyobb közönséget érhék el.²⁴ 3. Az európai digitális gazdaság növekedési potenciáljának a maximalizálása. Az Európai Unió nagy hangsúlyt fektet az európai digitális gazdaság fejlesztésére, és ennek céljából az egységes piac olyan részeit támogatja, mint az európai egységes felhőszolgáltatások kiépítése vagy a cégnyilvántartások összekapcsolása. Továbbá a folyamatban lévő digitalizáció öt – az egységes piac szempontjából kiemelkedően fontos – üzleti területet érint. Ezek a fizetések és számlavezetés, a megtakarítások, a biztosítás, a kkv-szolgáltatások és a hitelezés.²⁵

III. ÚT A CDSM IRÁNYELV MEGSZÜLETÉSÉHEZ

III.1. A CDSM irányelv előzményei

A CDSM irányelv célja egy igazságosabb piac megteremtése az online tartalmak, az online tartalmegosztók és online tartalomgyártók számára, továbbá megemlítendő a szerzői jogi szabályok mélyreható reformjának elindítása. Mindezek fényében elmondható, hogy a CDSM irányelv alapvetően a 2010. évi Digitális Menetrend (*Digital Agenda*) célkitűzéseit testesíti meg,²⁶ amelynek főbb sarokpontjai a jobb hozzáférés biztosítása a fogyasztók és a vállalkozások számára a digitális árukhoz, a megfelelő feltételek megteremtése a digitális hálózatokhoz és a digitális gazdaság növekedési potenciáljának maximalizálása.²⁷

De az is megemlítendő, hogy a digitális egységes piac kiépítésére szolgáló szabályozásokkal kapcsolatban egyes szakértők elítélték azokat az intézkedéseket, amelyek hatására egyes vál-

²² A Világ és Európai Megtakarítási és Lakossági Banki Csoport weboldalán található Digitális egységes Piacról írt ismertető cikk. Elérhető: [wsbi-esbg.org/Positions/Payments/Pages/DigitalMarketStrategy.aspx](https://www.wsbi-esbg.org/Positions/Payments/Pages/DigitalMarketStrategy.aspx).

²³ Az Európai Unió Tanácsa által kiadott közlemény: Kiberbiztonság: hogyan kezeli az EU a kiberfenyegetéseket, 2021. október. Elérhető: www.consilium.europa.eu/hu/policies/cybersecurity/.

²⁴ Raphaël Moncada: The European Digital Single Market. *Eyes on Europe*. 2017. október 16. Elérhető: eyes-on-europe.eu/the-european-digital-single-market/.

²⁵ I. m. (22).

²⁶ A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Európai digitális menetrend, p. 3–6. Elérhető: eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0245:FIN:EN:PDF.

²⁷ Tájékoztatók az Európai Unióról: Európai Digitális Menetrend. 2022. január. Elérhető: www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_2.4.3.pdf.

lalatok elveszítik potenciális vásárlóikat, vagy munkavállalók állása kerül veszélybe azáltal, hogy a technológiailag fejlett egységes piacon teljes foglalkoztatási szektorok alakulnak át.²⁸

Áttekintésképp a következőkben a szomszédos jogokat és azok elhelyezkedését tekintjük át a polgári jogterületén belül. A szellemi alkotások joga a polgári jog önálló, sajátos jogterülete.²⁹ Tekintettel a dogmatikai elméletre és a két történelmi jelentőségű nemzetközi egyezményre, az 1883. évi PUE-re³⁰ és az 1886. évi BUE-re, a szellemi alkotások joga két további jogágra, iparjogvédelmi jogra és szerzői jogra bontható.³¹ Ezen belül a szerzői jog két további fő területre osztható fel, egyrészt a szűkebb értelemben vett szerzői jogra, valamint az úgynevezett kapcsolódó jogokra, tehát a szomszédos jogokra, továbbá ezt a rendszert egészíti ki a *sui generis* adatbázisokhoz kapcsolódó jog.

A szomszédos jogok jogosultjai az olyan teljesítmények nyújtói, akik tipikusan szerzői alkotások közönséghez való közvetítésében játszanak kiemelkedő szerepet.³² Bár ez a tevékenység nem minősül a szerzői jog szempontjából alkotásnak, az elvégzéséhez szükséges technikai készség és kreativitás elegendő ahhoz, hogy a jogalkotó a szerzői jogi védelemhez hasonló védelmet biztosítson a szomszédos jogok jogosultjainak számára. Szerzői joggal szomszédos jognak minősül különösen a jogosultak kizárólagos engedélyezési és díjigényre vonatkozó joga, amelyek a közvetítés során nyújtott sajátos teljesítményükre alapozottan áll fenn. A szomszédos jogok védelme tehát nem a szerzőt óvja, hanem a szerzői alkotások felhasználására jogosultak (jogtulajdonosok) érdekeinek a védelmét valósítja meg. A szerzői joggal szomszédos jogokat más néven nevezhetjük még „kapcsolódó jognak” (*related rights*) arra utalva, hogy az effajta jogi oltalom kapcsolódik a szerzői művek jogi védelméhez.³³

A sajtókiadók szomszédos jogáról szóló szabályozás a tervezetben 11. cikként volt hivatkozva, majd a CDSM irányelv kihirdetésénél már 15. cikk nevet viseli. A szabályozást ért kritikák szerint a sajtókiadókra vonatkozóan a szomszédos jog megvalósítása jelentős bizonytalansággal, költségekkel és kockázatokkal járna, nemcsak a szerzők és kiadók számára, hanem a sajtótartalom közzétételének, felfedezésének és fogyasztásának elősegítésében szerepet játszó platformok, közvetítők és egyéb szolgáltatók csoportjára is.³⁴ Chavannes

²⁸ *Moncada*: i. m. (24).

²⁹ *Horváth Attila*: A szellemi alkotások jogának története, a szerzői jogi védelem kialakulása, a jogalkotás kezdetei Magyarországon. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle; 11. (121.) évf. 4. sz., 2016. augusztus, p. 1.

³⁰ 1970. évi 18. törvényerejű rendelet az ipari tulajdon oltalmára létesült uniós egyezmények 1967. július 14-én Stockholmban felülvizsgált, illetve létrehozott szövegének kihirdetéséről (továbbiakban: PUE).

³¹ *Boytha György*: A szellemi alkotások joga és az új Ptk. PJK, 2000. 3. sz., p. 13–23.

³² *Tattay Levente, Pintz György, Pogácsás Anett*: Szellemi alkotások joga. Szent István Társulat, az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 2011, p. 209.

³³ *Lontai Endre, Faludi Gábor, Gyertyánfy Péter, Vékás Gusztáv*: Szellemi alkotások joga. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2004, p. 121.

³⁴ *Remy Chavannes*: A neighbouring right for press publishers – the wrong solution to a serious problem. Kluwer Copyright Blog, 2016. június 13. Elérhető: copyrightblog.kluweriplaw.com/2016/06/13/neighbouring-right-press-publishers-wrong-solution-serious-problem/.

mindezt azzal indokolja, hogy a nagyobb, meglévő online tartalmegosztó platformokat arra ösztönzi, hogy csökkentsék vagy távolítsák el az új szomszédos jogot kiváltó szolgáltatási funkciókat, valamint elriaszthatja az új belépőket. Legfontosabb piaci fenyegetésként viszont azt emeli ki, hogy a növekvő költségek és bizonytalanság a szolgáltatók ilyen széles kategóriája számára veszélyezteti az információ szabad áramlását és az innovatív digitális szolgáltatásokba történő befektetéseket, és ezzel együtt közvetve a kiadók és a szerzők kereskedelmi kilátásait. Fennáll a veszélye, hogy ez a lépés nemcsak a sajtókiadók online olvasóinak általános csökkenését okozná, hanem káros lehet a hírgyűjtők azon felhasználóira is, akik egy adott cikk után keresnek, de nehezen azonosítják azt, a mivel a hírgyűjtők keresési listáján korlátozott információ jelenik meg. Így ez a kiegészítő jog a sajtókiadói piac bevételeinek még nagyobb csökkenéséhez vezethet, veszélyeztetve a szabad sajtó státuszát, ugyanazt a státuszt, amelynek fenntartására ez a jog megszületett.

Megemlítendő még a tény, hogy Spanyolországban és Németországban a kiegészítő jog már kipróbálásra került, viszont ezeket a próbálkozásokat a legtöbb esetben vitatottnak minősítették.³⁵ Németországban, ahol először hagytak jóvá ilyen intézkedést, a Google megtagadta a fizetést, és ehelyett a cég úgy döntött, hogy abbahagyja azon kiadókkal való együttműködést, amelyek nem kötöttek vele közvetlen megállapodást. Spanyolországban az intézkedés jóváhagyása és a spanyol szellemitulajdon-jogi törvény módosítása után a közvetlen válasz a Google News szolgáltatásainak egyszerű leállítása volt.³⁶

A Bizottság által 2016 szeptemberében kiadott javaslatcsomag volt az első lépés egy új irányelv megalkotásához. Ennek következtében az Európai Parlament Jogi Bizottsága 2018. június 20-án vezette be, és a Parlament 2018. szeptember 12-én elfogadta a felülvizsgált javaslatot. A hivatalos tárgyalások folyamán a végleges változatot 2019. február 13. napján mutatták be a Parlamentnek, amely ezek után az intézkedést 2022. március 26-án, majd az irányelvet április 15-én szavazta meg és hagyta jóvá, ezáltal létrehozva a CDSM irányelvet.

Fennáll tehát a kérdés, hogy ezen új irányelv meg fogja-e változtatni alapjaiban az internetes felhasználók mindennapjait. Szabályozásai hatással vannak főként a szerzői jogi védelem tárgyainak digitális felhasználására, valamint az internetes tartalomszolgáltatók munkakörnyezetére. Fontos megemlíteni azt is, hogy ha a jog nem teremt kielégítő és méltányos egyensúlyt az online tartalmegosztók és tartalomgyártók érdekei között, akkor az online tartalmak és tartalomgyártók jogai súlyos kockázatnak lesznek kitéve.

³⁵ *Jakob Kucharczyk*: German and Spanish Competition Authorities Got It Right on the Ancillary Copyright for Press Publishers. Distriputive Competition Project blog, 2015. szeptember 17. Elérhető: www.project-disco.org/european-union/091715-german-and-spanish-competition-authorities-got-it-right-on-the-ancillary-copyright-for-press-publishers/.

³⁶ *Jeremy Malcom*: Google News Shuttered in Spain Thanks to “Ancillary Copyright” Law. Deeplinks blog 2014. december 10. Elérhető: www.eff.org/deeplinks/2014/12/google-news-shuts-shop-spain-thanks-ancillary-copyright-law.

Az egyik ilyen ismételten kiemelendő veszélyforrás az óriás híraggregátorok jelenléte, és ezek olyan szintű befolyása a piacra, mellyel akár egy uniós irányelv célkitűzéseit is meg tudják hiúsítani.

III.2. A 2016. évi szeptemberi javaslatcsomag

A digitális innovációk és szabadalmak számának gyarapodása, az információs társadalom térbeli növekedése, illetve a tény, hogy az informatika és a számítógépi programok egyre nagyobb hatással vannak az életünkre, mind arra készítetik az EU jogalkotóit, hogy új reformokkal reflektáljanak az imént felsorolt változásokra.

Habár a 2001. évi Infosoc-irányelv egyes részei hatékonyak voltak, más aspektusai nem voltak kielégítőek az akkori digitális piac számára. A Bizottság 2012-ben bejelentette, hogy felülvizsgálják a 2001. évi irányelvet. Vitatott témaként a „Stakeholder dialogue” (Érdekeltek közötti párbeszéd) nevet kapta, utalva ezzel az Európában a televízióhoz és az online filmekhez való nem megfelelő jogi hozzáféréssel rendelkezőkre, a szerzői jogi jogosultakra, valamint e két csoport harmonizálására.

A Bizottság által javasolt irányelv első tervezetét 2016. szeptember 14-én adták ki, mely javaslat az Európai Parlament és a Tanács irányelve a digitális egységes piacon a szerzői jogról (*Proposal for a Directive of The European Parliament and of The Council on Copyright in the Digital Single Market*) nevet viseli, utalva a 2015-ben a Bizottság által kiadott digitális egységes piaci stratégiára. Ez a stratégia megfogalmazza többek között az e-kereskedelem térnyerésének ösztönzését, a kiberbiztonság erősítését, illetve a szerzői jog korszerűsítését a digitális kor követelményeinek megfelelően. A Bizottság azon törekvése mellett, hogy méltányos egyensúlyt teremtsen az olyan politikai érdekek között, mint az innováció, az oktatás és kutatás, az új szabályozás a jogtulajdonosok magas szintű védelmét is biztosítani kívánja.³⁷

Az uniós szerzői jogi szabályozás fejlesztésének prioritásai három kérdéskörre bonthatóak.³⁸ Az első a szerzői jog által védett tartalmak online továbbközvetítésének a jogára és e jog gyakorlása megszerzésének egyszerűsítésére koncentrál. A második a szerzői jogi kivételek bővítését, azon belül a kutatás és oktatás területén lévő szabályok megújítását foglalja magába. A harmadik prioritási halmaz pedig a CDSM irányelv két leglátványosabb körben elhíresült része, azaz hogy a védett tartalmak csak a jogosultak engedélyével kerülhessenek hozzáférhetővé tételre és terjesztésre (CDSM irányelv 17. cikk), és az új szomszédos jog

³⁷ Eugénie Coche: Copyright reform: a new right for press publishers – to have or not to have? Kluwer Copyright Blog, 2018. március 13. Elérhető: copyrightblog.kluweriplaw.com/2018/03/13/copyright-reform-new-right-press-publishers-not/.

³⁸ Tóth Andrea Katalin: Szerzői jogi reform az Európai Unióban: a 2016. szeptemberi javaslatcsomag. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 12. (122.) évf. 4. sz., 2017. augusztus. p. 14–15. Elérhető: www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkv/szemle-2017-04/01-tothandrea.pdf.

bevezetése, ami sajtókiadványok kiadói számára biztosítja a szerzői jogban ismert többszöröségi és hozzáférhetővé tételi jogot. A továbbiakban ennek az új szomszédos jognak a különböző szegmenseit elemezzük azt a kérdést vizsgálva, hogy vajon az új szabályozás valós előnyt biztosít-e a sajtókiadók számára, vagy sem.

Összefoglalva, az EU célja egy olyan irányelv megalkotása volt, mely rendelkezik egy olyan jogszabályi rendszerrel, amely képes választ adni a digitális korszak fejlődésével járó számos problémára.

III.3. A CDSM irányelv

A digitális egységes piacra vonatkozó stratégiai terv 2016-ban egy szerzői joggal kapcsolatos jogalkotási javaslatcsomaghoz vezetett. Ezek közül CDSM irányelv nemcsak a csomag legátfogóbb jogszabályát jelenti, hanem a szerzői jogi szabályok horizontális harmonizációjának előmozdítására tett kísérletet is az EU-ban, amely a 2001-es Infosoc-irányelv után a második ilyen kezdeményezés.³⁹

A 2016. szeptemberi javaslatcsomag átdolgozása után az irányelvet az Európai Parlament Jogi Bizottsága 2018. június 20-án terjesztette elő, a felülvizsgált javaslatot pedig 2018. szeptember 12-én hagyta jóvá a Parlament. A hivatalos háromoldalú egyeztetéseken lezajlott tárgyalások eredményeként létrejött végleges változatot a Parlament elé terjesztették 2019. február 13-án. Az intézkedést 2019. március 26-án, az irányelvet pedig az EU Tanácsa 2019. április 15-én hagyta jóvá. 2019. június 7-én a DSM-stratégia vívmányaként hatályba lépett az EU új szerzői jogi reformcsomagja, a CDSM irányelv és a SatCab II. irányelv, melyek implementálására kétéves türelmi időt kaptak a tagállamok.

A CDSM irányelv meglehetősen hosszú, 86 preambulumbekendést és 32 cikket tartalmaz, melyek öt címre oszlanak. Az új szerzői jogi irányelv számos messze ható rendelkezést tartalmaz, például a szöveg- és adatbányászatra vonatkozó kivételeket, illetve korlátozásokat, vagy az online tartalommosztó portálokra vonatkozó 17. cikket. A 17. cikk előírja, hogy a videómosztó platformok, mint például a YouTube, engedélyt szerezzenek be a felhasználóik által feltöltött, szerzői jogi védelem alatt álló tartalmakra, vagy alapértelmezés szerint szűrik azokat, ha a jogtulajdonosok ezt kéri. A 17. cikk mellett a másik legvitatottabb cikkekre összpontosítunk, a sajtókiadók szomszédos jogáról szóló 15. cikke.

A CDSM irányelv célja, hogy az uniós tagállamok szerzői jogi szabályozásának bizonyos aspektusait harmonizálja, valamint fontos rendelkezéseket tartalmaz a digitális kulturális örökségre vonatkozóan. Továbbá, hogy lehetőségeket teremtsen a szerzői jogi kivételek bevezetésével, és ne korlátozza az olyan felhasználásokat, mint az oktatás, a kultúrához és

³⁹ *Giulia Priora*: Catching sight of a glimmer of light: Fair remuneration and the emerging distributive rationale in the reform of EU copyright law. JIPITEC – Journal of Intellectual Property, Information Technology and E-Commerce Law, 10. évf., 2019, 3. sz., p. 331.

az információhoz való hozzáférés, valamint annak megőrzése, a tudományos kutatás vagy más, társadalmilag pozitív érdekek, amelyeket a mindenki számára elérhető információs társadalom fejlesztése érdekében erősíteni kell.⁴⁰

Az irányelv erősen polarizált reakciókat váltott ki: az egyik oldalon a reform a digitális fenyegetésekkel szembeni fellépéshez szükséges intézkedésként az erősebb szerzői jogi védelem mellett érvelők vállaln nyugszik; a másik oldalon a kritikus vélemények hangsúlyozzák, hogy a reform nem alkalmas a szerzői jogon alapuló piacokon tapasztalható óriási gazdasági egyensúlytalanságok kezelésére.⁴¹

Magyarországon az átültetést az Igazságügyi Minisztérium a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalával együttműködve végezte, elérve azt a célt, hogy másik két országgal egyetemben az Bizottság által kitűzött 2021. június 7-i határidőt is tartani tudta. Az Országgyűlés 2021. április 27-én fogadta el a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény és a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2021. évi XXXVII. törvényt, ami 2021. június 1-jén lépett hatályba, és számos tekintetben jelentősen alakítja át a magyar szerzői jog évtizedes intézményeit.⁴²

IV. A SAJTÓKIADVÁNYOK KIADÓINAK VÉDELME NEK MEGSZÜLETÉSE

IV.1. Előzmények, avagy kiegészítő jog bevezetésének német és spanyol kísérletei

A CDSM irányelv előtt több kísérlet is volt sajtókiadványok bizonyos kiegészítő jogának (*ancillary right*) bevezetésére. A következő példákon bemutatva viszont azt láthatjuk, hogy egyik próbálkozás sem aratott osztatlan sikert. Mindkét esetben a Google LLC és az általa nyújtott szolgáltatás, a Google News mint a régió vezető híraggregátor-platformja lépett fel először és legmarkánsabban a szabályozások ellen. A német parlament által 2013 márciusában jóváhagyott *Leistungsschutzrecht für Presseverleger*⁴³ – „kiegészítő szerzői jog a sajtókiadványok számára” – törvény bevezette a korábban meghatározott jegyzési adót, amely szerint a sajtókiadványok számára külön új szomszédos jogot biztosítottak, ami arra kényszerítette a híraggregátorokat és a keresőmotorokat alkalmazó techcégeket, hogy bizonyos összeget fizessenek a német hírközlők idézési jogáért.

⁴⁰ *Séverine Dusollier*: The 2019 Directive on Copyright in the Digital Single Market: Some progress, a few bad choices, and an overall failed ambition. *Common Market Law Review*, 57. évf. 4. sz., 2020, p. 982.

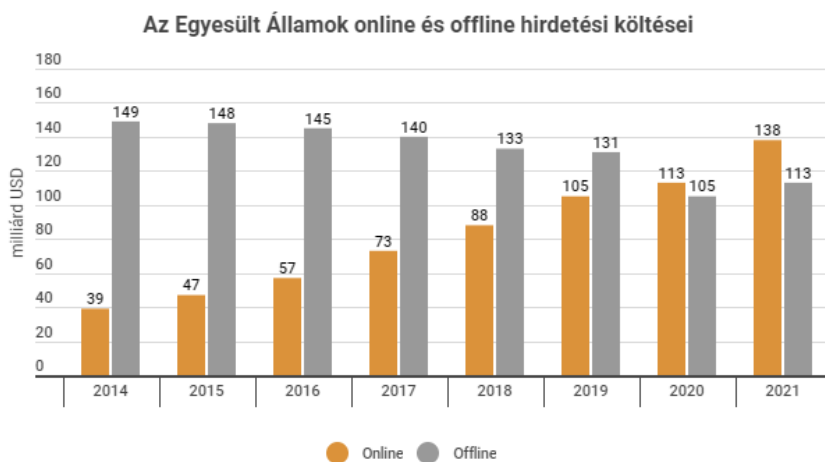
⁴¹ *Priora*: i. m. (39), p. 331.

⁴² *Kovács Márk*: Magyarország az első között ültette át a CDSM és SatCab II irányelveket. *Kluwer Copyright Blog*, 2021. július 28. Elérhető: jogaszvilag.hu/szakma/magyarorszag-az-elsok-kozott-ultette-at-a-cdsm-es-satcab-ii-iranyelveit/.

⁴³ Legutóbb a 2018. november 28-i törvény 1. cikkével módosított, 1965. szeptember 9-i német szerzői jogi törvény (Szövetségi Közlöny I, 1273. o.) (Szövetségi Közlöny I, 2014. o.) *Urheberrechtsgesetz – UrhG*) 87f–87h §.

Annak ellenére, hogy látszólag pénzügyi előnyökkel járt volna számukra, Németországban sok sajtókiadó úgy döntött, hogy használja a szabályozás kiskapuját, amely lehetőséget ad számukra, hogy ingyenesen lemondjanak a díjigényükről többek között olyan hírreggatór-oldaloknak a javára, mint a Google News. Felmerül a kérdés, hogy a piaci alapon működő sajtókiadókat mégis mi ösztönözheti arra, hogy önszántukból mondjanak le az őket jogosan megillető jogdíjakról.

Az indok abban keresendő, hogy a sajtó bevételének nagy részét sohasem az eladott példányszámok utáni összeg tette ki. Majdhogynem fennállásukig visszavezethető, hogy a sajtókiadók a különböző hirdetemények utáni bevételeik révén tudtak és tudnak jórészt a mai napig nyereségesek lenni. Ehhez továbbá hozzá kell venni a digitális piac által diktált folyamatos változásokat is.

1. ábra: A GroupM, WSJ, Concorde oldalán közzétett infografika és statisztika⁴⁴

A fenti ábra jól szemlélteti, hogy az okostelefonok és egyéb elektronika eszközök uralta világban milyen léptékben is tér át a piac a nyomtatott (offline) hirdetésekről az online formára. Továbbá az is jól látható, hogy a 2014 és 2021 között eltelt hét év alatt az online szegmens hirdetési részesedése 21%-ról 55%-ra ugrott. Mindebből kitűnően levezethető, hogy a sajtókiadók pénzügyi érdeke sokkal inkább azt diktálja, hogy a nagyobb látogatószám elérése érdekében – mely rendszerint a hírreggatór-oldalak által összegyűjtött hivatkozások utáni kattintásokból jön – a sajtókiadóknak jobban megéri jelképes értékű díjigényükről lemondani.

⁴⁴ Elérhető: concordeblog.hu/2021/05/20/nehany-abra-az-online-hirdetesek-terhoditasarol/.

A Google LCC reakciója a szabályozásra egyértelműen tükrözte, hogy a médiapiacra folytatott hatalmi harcból a techcég került ki győztesen. Mivel a Google News nem tehetett közzé szövegrészleteket és képeket sajtókiadványokból anélkül, hogy ezt a bizonyos díjat megfizette volna, a Google a cikkek címsorait jelenítette meg, betartva ezzel az előírásokat, azonban hozzávetőlegesen akár 40%-os forgalomcsökkenést is előidézve az egyes sajtókiadók online felületein.⁴⁵ Ezek után a sajtókiadók annak érdekében, hogy a szükséges látogatószámot fenntartsák, természetesen ingyenesen hivatkozhatóvá tették a sajtókiadványukat, vagyis láthatóan a szabályozás nem érte el a kívánt célját.

A spanyol parlament 2014 novemberében elfogadott, egy, a német szabályozással párhuzamba állítható törvényt, mely szintén a sajtókiadók számára alapít szomszédos jogokat. A spanyol jogalkotók azonban – a német példától eltérően – a törvényben nem adtak lehetőséget a sajtókiadóknak e jogukról való lemondásra. A Google LCC drasztikusan reagált a jogszabályra. Csakúgy, mint a német esetenél, erődemonstrációnak beillő intézkedést hozott, és bejelentette, hogy a cég kénytelen leállítani a Google News szolgáltatást a spanyolországi lokációval rendelkező felhasználói számára. A látogatószám visszaesése nem volt annyira megrendítő, mint a német példa esetében, de itt sem beszélhetünk elhanyagolható adatokról. Egyes felmérések szerint a nagy sajtókiadók 6%-os, a kisebb szolgáltatók 14%-os visszaesést jegyeztek,⁴⁶ míg mások akár 30%-os kiesésről is beszéltek.⁴⁷

Ez EU területén kívül esik, de szintén precedensként említendő a 2021. évi ausztrál jogeset. A 2020 decemberében beadott tervezet, majd a 2021 februárjában elfogadott, a hírmédia és a digitális platformok kötelező alkukódjáról szóló törvény módosítás⁴⁸ az ausztrálok számára nem várt eseményeket hozott. A törvény módosítási tervezet értelmében a különböző híraggregátor-oldalak kötelezve lennének egy előre meghatározott díj megfizetésére abban az esetben, ha híraggregátor-oldalak a kiadók sajtókiadványait felhasználnák oly módon, hogy azok tartalmát linkekben vagy keresési eredményekben megjelenítenék. A spanyolországi esethez hasonlóan a Facebook a törvény módosítás tervezetére reflektálva a teljes ausztrál régióban ideiglenesen beszüntette a hírközlésre vonatkozó szolgáltatásait. A Facebookkal folytatott tárgyalások alatt az ausztrál kormány egyértelművé tette, hogy a

⁴⁵ Harro Ten Wolde, Eric Auchard: Germany's top publisher bows to Google in news licensing row. Reuters Technology News, 2014. november 5. Elérhető: [reuters.com/article/us-google-axel-sprngr-idUSKBN0IP1YT20141105](https://www.reuters.com/article/us-google-axel-sprngr-idUSKBN0IP1YT20141105).

⁴⁶ Josie Ensor: Google News to shut down in Spain over 'Google Tax'. The Telegraph UK, 2014. december 11. Elérhető: www.telegraph.co.uk/technology/google/11286821/Google-News-to-shut-down-in-Spain-over-Google-Tax.html.

⁴⁷ Lionel Bently, Martin Kretschmer, Tobias Dudenboste, Maria del Carmen Calatrava Moreno, Alfred Radauer: Strengthening the Position of Press Publishers and Authors and Performers in the Copyright Directive. Study for the JURI committee. 2017. szeptember, p. 19.

⁴⁸ Az ausztrál kincstári törvények módosítása (A hírmédia és a digitális platformok kötelező alkukódja). 2021. évi törvényjavaslat a 2010. évi verseny- és fogyasztóvédelmi törvény digitális platformokkal kapcsolatos és kapcsolódó célú módosításáról. Elérhető: parlinfo.aph.gov.au/parlInfo/download/legislation/bills/r6652_aspassed/toc_pdf/20177b01.pdf;fileType=application%2Fpdf.

technológiai vállalat továbbra is dönthet arról, hogy megjelenjenek-e hírek a platformján, így az nem kerül automatikusan kényszertárgyalások alá. Továbbá a tárgyalások alatt a törvénymódosítás további változatai is előtérbe kerültek. Az elfogadott módosítás szerint az ausztrál kormány figyelembe veszi azokat a kereskedelmi megállapodásokat, amelyeket a digitális platformok, például a Google és a Facebook már kötöttek a helyi hírmédia-vállalkozásokkal, mielőtt eldönti, hogy azok a törvény hatálya alá tartoznak-e.

A Google anyavállalata, az Alphabet korábban szintén azzal fenyegetőzött, hogy ha a törvénymódosítás jogerőre lép, szintén megszünteti hírközlési szolgáltatásait a régióban, amivel a 94,5%-os piaci részesedéssel rendelkező vállalat az információnélküliség határára taszíthatta volna az ausztrál állampolgárokat. A Facebookhoz hasonlóan az óriás techcég viszont megállapodásra jutott az ausztrál kormánnyal. A végső módosítás ugyanis tartalmaz majd egy két hónapos közvetítési időszakot is, amely lehetővé teszi a digitális platformok és a kiadók számára, hogy megállapodásokat kössenek, mielőtt végső megoldásként választott bírósági eljárást kezdeményeznének.

IV.2. Google Tax, Linkadó, avagy a DSM irányelvjavaslat 11. cikke

A Bizottság a tervezethez tartozó indokolásában kifejtette, hogy az irányelv célja, hogy bizonyos kivételeket és korlátozásokat fogadjon el a digitális és határokon átnyúló környezetekhez, egyszerűsítse az engedélyezési gyakorlatokat, szélesebb körű hozzáférést biztosítson a tartalmakhoz a fogyasztók számára, valamint jobb átláthatóságot biztosítson a szerzői és előadói szerződésekhez és a díjazáshoz.⁴⁹

A fentiekben felsoroltakon túl az új szabályozási tervezet afelé fejlődött, hogy gazdasági terheket rójon bizonyos online szolgáltatásokra, melyek tevékenysége szerzői jogi szempontból kifogásolhatóvá vált. Ezek a bizonyos online szolgáltatások, mint a híraggregátorok és keresőmotorok, a sajtókiadványok kiadóinak tartalmából nyereséget kovácsolva jelentősen fejlesztették tevékenységüket. Definíció alapján a híraggregátor olyan webhely vagy program, amely algoritmusok segítségével, több helyről vagy hírforrásból összegyűjti a kapcsolódó tartomelemeket, és megjeleníti azokat vagy a rájuk mutató hivatkozásokat, és azokat egyetlen felületen, koncentrálnva jeleníti meg.⁵⁰ Ezen a piacon a globális vezető a Google News, amely egy algoritmus segítségével áttekintést nyújt a címsorokról és kivonatokról, valamint az eredeti tartalomra mutató hivatkozásokról. A keresési találat a szerzői

⁴⁹ Vélemény a Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottság részéről a digitális egységes piacon a szerzői jogról szóló európai parlamenti és a tanácsi irányelvre irányuló javaslatról – Rövid indokolás. Elérhető: europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0245_HU.html.

⁵⁰ Bencze Máttyás, Bódi Jenő, Nagy Krisztina, Specht Hedvig, Szalay Klára, Szőke Gergely László, Pataki Gábor, Polyák Gábor, Zódi Zsolt: Algoritmusok, keresők, közösségi oldalak és a jog – a forgalomirányító szolgáltatások szabályozása. HVG-ORAC, 2020, Budapest, p. 218.

jog megítélése alapján három részből áll: egy link, ami az eredeti hír forrására mutat, egy rövid idézet (*snippet*), harmadrészt egy kép, aminek szintén az eredeti cikk a forrása.⁵¹

A híraggregátorok létezéséből a fogyasztók tekintetében alapvetően számos előny származik. A fogyasztók mindennapjait elősegítve időhatékonyabban tudnak a mindennapi hírekhez hozzájutni azáltal, hogy azokhoz egyetlen oldalon keresztül hozzáférnek. Valamint közvetve a sajtókiadókat is segítik azáltal, hogy a fogyasztók új weboldalakat fedeznek fel. Általánosságban az az elképzelés az uralkodó, hogy a híraggregátorok kiterjesztik a sajtókiadók elérhetőségét a piacon. A valóságban azonban a helyzet korán sem ennyire derűs, mivel legtöbb esetben ugyanis a híraggregátorok tevékenysége a piacbővítés helyett inkább egyfajta helyettesítő hatásként mérhető.⁵² Ezenfelül olybá tűnik, hogy a híraggregátorok tevékenységükből adódóan mintegy teljes egészében elnyerik a hirdetésekben rejlő hasznot a sajtókiadók elől, ebből következően tehát a vagyoni előny nem az eredeti tartalom előállítójához kerül.⁵³

A szabályozás előremozdítaná a sajtókiadók kizárólagos jogát a többszörözésre és lehívásra hozzáférhetővé tételre azon szellemi termékekkel kapcsolatosan, melyek a sajtókiadvány definíciója alá esnek. A 2016. évi javaslatcsomag szövege sokkal kiforrottabb volt a végső verzióhoz képest. A közvélemény a hírhedt 17. cikk (a javaslatcsomag 13. cikke) mellett az online felhasználásra vonatkozó sajtókiadványok védelmét célzó cikket is számos gúnynévvel illette. A „Google Tax” kifejezés a 2013. évi spanyol és 2014. évi német hatóságok hasonló kísérleti intézkedéseinek következményeire, a „linkadó” pedig az online megosztott tartalmak hiperhivatkozásainak a felhasználása után fizetendő jogdíjakra utal. Ezen a ponton azonban fontos leszögezni, hogy a Bizottság célkitűzései között a mai napig nem szerepel a sem a linkek, sem pedig a hiperhivatkozások megadóztatása.

A CDSM irányelvtervezet 11. cikke a „sajtókiadványok kiadóit” az Infosoc-irányelv 2. cikkében és 3. cikk (2) bekezdésében említett jogokkal ruházta fel. Az Infosoc-irányelv 2. cikke előírja közvetett vagy közvetlen, ideiglenes vagy tartós, bármely eszközzel vagy formában, egészben vagy részben történő többszörözés engedélyezésének, illetve megtiltásának kizárólagos jogát.⁵⁴ A 3. cikk (2) bekezdése továbbá „kizárólagos jogot biztosít a művek nyilvános közlésének engedélyezésére vagy megtiltására.”⁵⁵ Eredetileg a CDSM irányelvtervezet e jogok tekintetében a közzétételt követően 20 éves védelmi idővel ruházta volna fel a jogosultakat.⁵⁶

⁵¹ Nemessányi Zoltán, *Ujhelyi Dávid*: Breaking the news? A kiegészítő (szerzői) jog szerepe és megítélése. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 11. (111.) évf. 6. sz., 2016. december, p. 41.

⁵² Eleonora Rosati: The German “Google Tax” Law: Groovy or Greedy? *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 8. évf. 7. sz., 2013, p. 497.

⁵³ Bencze, Bódi, Nagy, Specht, Szalay, Szőke, Pataki, Polyák, Zódi: i. m. (50), p. 214.

⁵⁴ Infosoc-irányelv 2. cikk.

⁵⁵ Infosoc-irányelv 3. cikk (2) bekezdés.

⁵⁶ Javaslat: Az Európai Parlament és A Tanács irányelve a digitális egységes piacon a szerzői jogról. COM/2016/0593 final – 2016/0280 (COD) 11. cikk (4) bekezdés.

IV.3. Mennyivel több a 15 a 11-nél? – A CDSM irányelv tervezete és végső változata

Mint korábban említettük, a CDSM irányelvtervezetet, nyers verzióját rengeteg kritika érte. A jogalkotó ezért a végső formájában egy sokkal precízebb és szűkebb hatályú irányelvet alkotott, mely immáron túlnőtt a bírálók azon aggodalmain, hogy bevezetésével a szabad internet halálát fogja elővetíteni.⁵⁷

A tervezet és a végső változat 15. cikk (1) bekezdése is az Infosoc-irányelv 2. cikk és 3. cikk (2) bekezdésében meghatározott jogokkal ruhazza fel a sajtókiadványok kiadóit. Ezek a többszörözés és a lehívásra történő hozzáférhetővé tétel joga. Ezenfelül a végső változat kiegészült azzal a kritériummal, hogy a sajtókiadónak rendelkeznie kell székhellyel vagy fiókteleppel valamely tagállam területén. Továbbá a „digitális felhasználás” jelző átalakult az „információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltatók általi online felhasználás” fogalomra, jócskán leszűkítve az idetartozó eseteket. Egyértelmű, hogy a hatály kiterjed az online sajtó bármely – akár „nyilvános”, akár „magánjellegű” – kereskedelmi célú felhasználására, még akkor is, ha a tartalom nyilvánosság számára történő rendelkezésre bocsátása formálisan egyéni alapon történik, mint például bejelentkezési adatok vagy más olyan technikai eszközök alkalmazásával, amelyek az egy adott műhöz való hozzáférést egy adott felhasználóra korlátozzák.⁵⁸

Ami talán a legfontosabb a változások közül, hogy immáron a jogalkotó szövetszerúsíti, hogy szándéka szerint a hiperhivatkozásokat (*linkeket*) és a sajtókiadványok egyes szavait vagy rövid részleteit kiveszi e szabályozás hatálya alól. A Bizottságnak – a felkapott sajtóhírekkel szemben – nem állt szándékában a linkek megadóztatása, e cselekedete pedig minden kétséget kizáróan alátámasztja ezt.

Megemlíthető érdemi változást még a (4) bekezdésben foglalt védelmi idővel kapcsolatban láthatunk, ugyanis azt a jogalkotó a tervezett húsz helyett lecsökkentette két évre. Ezáltal láthatunk egy képzeletbeli, de annál markánsabb határvonalat, melyet a szerzői jogi és szomszédos jogi védelem közé húz a jogalkotó, ezzel is hangsúlyozva a két jogtípus közötti különbséget. A jogalkotó a Sztj. módosításához szóló indokolásában hozzáfűzte, hogy a szomszédos jogi védelem nem szolgálhat eszközül a kiadványok frissítése által egy állandóan megújuló oltalomnak. Ennek értelmében tehát az oltalmi idő számítását nem lehet újrakezdeni akkor, ha a sajtókiadványt vagy az abban található egyes műveket minden kétséget kizáróan csak azért frissítik, hogy az oltalmi időt ily módon meghosszabbítsák.⁵⁹

⁵⁷ Bodnár Zsolt: Az igazságos internetet tűzte zászlajára, de a szabad internet halálát okozhatja Az EU új szerzői jogi reformja. Qubit.hu Tech rovata, 2021. június 10. Elérhető: qubit.hu/2021/06/10/az-igazsagos-internetet-tuzte-zaszlajara-de-a-szabad-internet-halalat-okozhatja-az-eu-uj-szerzoi-jogi-reformja.

⁵⁸ Giangiacomo Olivi: The New EU Copyright Directive and the new right for press publishers. Dentons Intellectual Property and Technology blog, 2020. november 30. Elérhető: www.dentons.com/en/insights/articles/2020/november/30/the-new-eu-copyright-directive-and-the-new-right-for-press-publishers.

⁵⁹ 2021. évi XXXVII. törvény. Indokolás a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény és a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2021. évi XXXVII. törvényhez. Elérhető: njt.hu/jogszabaly/2021-37-K0-00.

A már tervezetben szereplő négy bekezdés mellé a végső változat rendelkezik egy 5. kiegészítő bekezdéssel is. E bekezdés szerint a tagállamok rendelkezhetnek arról, hogy a sajtókiadványba foglalt művek szerzői is méltányos díjazásban részesüljenek e sajtókiadványok felhasználása és az ebből fakadó bevétel szerzése esetén. Mivel a szabályozást igénylő esetkör főként az online térben releváns, a bekezdés kifejezetten kitér arra, hogy csupán az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltatóktól kapott bevétel esik a bekezdés hatálya alá. A jogalkotó ehhez kapcsolódóan egy új cikket is bevett a CDSM irányelvbe, mely a tervezetben még nem volt látható, és szorosan kapcsolódik az imént taglaltakhoz. A 16. cikk értelmében az irányelv átültetése során minden tagállamnak lehetősége van eldönteni, hogy ha a szerző valamely jogát a kiadóra átruházta, vagy valamely joga tekintetében felhasználási engedélyt adott, a műnek az átruházott vagy engedélyezett jog alóli kivétel vagy e jog korlátozása alapján történő felhasználásáért járó díjazásból részesezésre legyen jogosult.⁶⁰

Fontos kiemelni viszont, hogy a CDSM irányelv nem foglalkozik a jogról való lemondás kérdésével. Nem világos, hogy a kedvezményezettek lehetőségében áll el az e jogukról való lemondás, mivel figyelembe véve a CDSM irányelv (82) preambulumbekendését, ennek ellenkezőjére sincs tilalom feltüntetve.⁶¹

Végezetül meg kell jegyezni, hogy még ha az új jog javíthat is a sajtókiadók pénzügyi helyzetén, a kritikusok azzal érvelnek, hogy ennek hatására a sajtókiadók számára egyéb költség is felmerülhet. Mérlegelni kell, hogy ezeket a költségeket indokolják-e az esetleges előnyök.⁶²

V. KÉT ÉVVEL A CDSM IRÁNYELV ELFOGADÁSA UTÁN – HOL TARTUNK MOST?

V.1. Nemzetközi kitekintés

E fejezethez remek bevezetést nyújt Szalay és Polyák izgalmas megfigyelése, miszerint a tagállamok méretük és nyelvük világnyelvi elterjedése mentén is megosztottak az új szomszédos jog támogatásával vagy ellenzésével kapcsolatban.⁶³ A kevésbé támogató tagállamok között főként a közép- és kelet-európai tagállamok voltak, míg a nyelv általi korlátokat kevésbé érzékelők, mint Franciaország és Németország nagyobb érdeklődést mutattak, és jobban szorgalmazták a 15. cikk átültetését. Érdekes tény, hogy jelen esetben Magyarország, úgy tűnik, épp azzá a kivétellé vált, ami erősíti a szabályt.

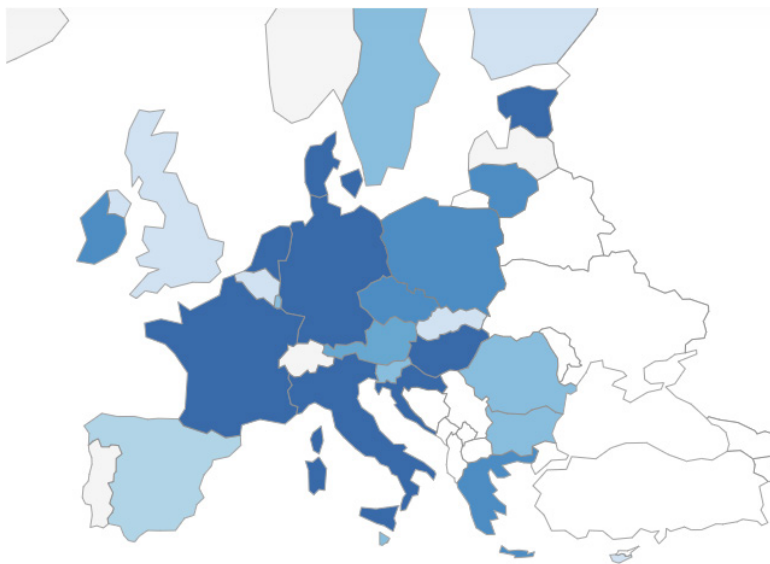
⁶⁰ CDSM irányelv 16. cikk.

⁶¹ *Eleonora Rosati*: The EU Copyright Directive: the press publishers' right. Media Writes Group of Bird & Bird, 2019. április 9. Elérhető: mediawrites.law/the-eu-dsm-directive-the-press-publishers-right/.

⁶² *Bently, Kretschmer, Dudenboste, Moreno, Radauer*: i. m. (47), p. 20–21.

⁶³ *Szalay Klára, Polyák Gábor*: Sajtókiadók szomszédos joga: a tagállami átültetés kérdőjelei. *Pro Futuro. A jövő nemzedékek joga*, 9. évf. 2. sz., 2019, p. 15.

Három év telt el CDSM irányelv kihirdetése óta. A tagállamoknak kétéves türelmi időszak állt a rendelkezésére az irányelv átültetésére. Ezzel szemben azt vehetjük észre, hogy 27 tagállam közül nemcsak, hogy nem az összes, de egészen kevés tagnak (egészen pontosan három: Magyarországnak, Hollandiának és Németországnak) sikerült az irányelvet a megadott határidő lejártáig ratifikálni. Ennek következtében a következő fél évben további 12 tagállam csatlakozott az irányelvet átültető országok közé, valamint Dánia és Franciaország is végrehajtotta a 15. és 17. cikk átültetését.⁶⁴

2. ábra: Az Egyesült Királyság Szerzői Jog és Kreatív Gazdasági Központja által készített térkép a már ratifikáló tagállamokról.⁶⁵

V.2. Franciaország

Franciaország esetében külön kiemelendő, hogy a 15. cikket, vagyis az új sajtókiadói jogot első uniós tagállamként implementálta 2019. július 24-én, majd a 2019. október 25-én hatályba lépett törvényben érvényesítette azt.⁶⁶ A Google erre reagálva egyoldalúan úgy

⁶⁴ A tagállamonkénti nemzeti konzultációk és átültetések a CDSM irányelv átültetésére való figyelemmel. Elérhető: create.ac.uk/cdsm-implementation-resource-page/.

⁶⁵ Az Egyesült Királyság Szerzői Jog és Kreatív Gazdasági Központja által készített térkép a már ratifikáló tagállamokról. Elérhető: www.create.ac.uk/cdsm-implementation-resource-page/.

⁶⁶ A sajtóügynökségek és sajtókiadók javára szomszédos jogot teremtő 2019. július 24-i 2019-775. számú törvény. Elérhető: www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000038821358.

döntött, hogy a továbbiakban nem jeleníti meg cikkek kivonatát (*snippeteket*), fényképeket vagy videókat az online híraggregátori szolgáltatásaiban, rákényszerítve ezzel a sajtókiadókat arra, hogy a tartalmaik felhasználásához szükséges felhatalmazást ingyenesen adják át a Google részére.⁶⁷ A Google hozzáállása senkit nem ért váratlanul, mivel a cég korábban többször kijelentette, hogy nem hajlandó fizetni a sajtókiadóknak a keresési találatokban megjelenített tartalmakért.⁶⁸ A 15. cikk nemzeti jogban való megjelenését követően Franciaország azonnal megindult sajtókiadók kiegészítő jogának biztosítása és annak érvényesítése útján. A sajtókiadók sikeres jogsértés megszüntetésére irányuló kérelmet nyújtottak be a francia versenyhivatalnál.⁶⁹ Hovatovább ez olyan drasztikus formát öltött, hogy a francia versenyhatósági hivatal 2021 nyarán már 500 millió eurós bírságot szabott ki a Google-ra több rendelkezés be nem tartása végett.⁷⁰ Ezenfelül elrendelte, hogy a továbbiakban a védett tartalmak tekintetében megfelelő díjazási ajánlatot tegyen, valamint hogy ezt az ajánlatot egészítse ki mindazon információval, ami az adott védett tartalom felhasználásából és szolgáltatásaiban való megjelenítéséből származó bevétellel kapcsolatos.

V.3. Németország és Spanyolország

A nemzetközi kitekintés során fontos még megvizsgálni Németországot és Spanyolországot, hisz ez az a két tagállam, ahol korábban már próbálkoztak a sajtókiadók védelmét szolgáló hasonló intézkedéssel, azok azonban nem tudták kifejtetni a hozzájuk fűzött elvárásokat. Franciaországhoz hasonlóan korábban Németországban is a nemzeti versenyhatósági hivatalhoz fordultak a sajtókiadók arra alapozva, hogy a Google visszaél erőfölényével, amikor egyoldalúan meghatározza a tartalomhasznosítás szabályait. A *Bundeskartellamt*⁷¹ határozata alapján ebben az esetben viszont a Google magatartását objektíven igazolhatónak tartotta. A hatóság kimondta, hogy „*még egy erőfölényben lévő társaság sem kényszeríthető a versenyjog alapján jelentős kárveszély vállalására, ha a jogi helyzet nem egyértelmű*”.⁷² Ezzel

⁶⁷ *Ula Furgal*: The implementation of the press publishers' right in the CDSM Directive: lessons from France. Create Copyright Blog, 2020. március 31. Elérhető: www.create.ac.uk/blog/2020/03/31/the-implementation-of-the-press-publishers-right-in-the-cdsm-directive-lesson-from-france/.

⁶⁸ *Richard Gingras*, a Google News alelnökének nyilatkozata alapján. Elérhető: blog.google/perspectives/richard-gingras/how-google-invests-news/.

⁶⁹ 20-MC-01 számú határozat (2020. április 9.) az ideiglenes intézkedés iránti kérelmekkel kapcsolatban. Elérhető: www.autoritedelaconurrence.fr/sites/default/files/integral_texts/2020-04/20mc01.pdf.

⁷⁰ *Bertille Gauthier*: Remuneration of related rights for press publishers and agencies: the Autorité fines Google up to 500 million euros for non-compliance with several injunctions. A francia versenyhatóság hivatalos honlapja, 2021. július 13. Elérhető: www.autoritedelaconurrence.fr/en/press-release/remuneration-related-rights-press-publishers-and-agencies-autorite-fines-google-500.

⁷¹ A Bundeskartellamt egy bonni székhelyű független versenyhatóság. A Szövetségi Kartellhivatal feladata a németországi verseny védelme, amely központi szabályozási feladat a piacgazdaságra épülő gazdasági rendszerben.

⁷² A Bundeskartellamt határozata a kiegészítő szerzői jogi vitában. Elérhető: www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Meldung/EN/Pressemitteilung/2015/09_09_2015_VG_Media_Google.html.

a határozattal rámutatott arra a problémára, hogy a *Leistungsschutzrecht* nem tudta elérni a kitűzött célját.

Úgy tűnik, hogy jelen esetben egy egységes, az EU szintjén létrejövő intézkedés útjába nehezebben gördülnek akadályok, de ez nem jelenti azt, hogy a két tagállam minden további gond nélkül képes volt implementálni a CDSM irányelvet. Ugyan Németország 2021. május 20., Spanyolország pedig 2021. november 2. napján ratifikálta a CDSM irányelvet,⁷³ voltak előzetes egyet nem értések azzal kapcsolatban. Míg Németországban a 15. cikk átültetése viszonylag összetűzésektől mentesen zajlott, csupán a keresőmotorok működésének biztosításához szükséges belső többszörözési cselekményekre vonatkozó sokszorosítási jog alóli kivétel volt kérdéses, mely végül elfogadás nyert,⁷⁴ addig Spanyolországban nehezményezték, hogy a civil társadalom és a kulturális szervezetek véleménye nem volt kellő mértékben számba véve az átültetés során.⁷⁵

V.4. Az Egyesült Királyság és a brexit

Érdekes kérdés még, hogy az Egyesült Királyság 2020. január 31-én kilépett az EU-ból, háromnegyed évvel az irányelv áprilisi kihirdetése után. Alapvetően az Egyesült Királyság kormányának 2021. június 7-ig kellett volna átültetnie az irányelvet a nemzeti jogába. Annak ellenére viszont, hogy az Egyesült Királyság az EU Tanácsa előtti zárószavazáson támogatta az irányelvet, a kilépés után más álláspontot képviselt.⁷⁶ A CDSM irányelv átültetésére vonatkozó kérdésre az akkori üzleti, energiaügyi és ipari stratégiaért felelős államtitkár, Chris Skidmore a következő választ adta: „A kormány kötelezettséget vállalt arra, hogy nem hosszabbítja meg a végrehajtási időszakot. Ezért az Egyesült Királyságnak nem kell végrehajtania az irányelvet, és a kormány nem is tervezi ezt. Az Egyesült Királyság szerzői jogi keretének jövőbeni módosításait a szokásos belpolitikai folyamat részének tekintjük” – összegezve ezzel az Egyesült Királyság álláspontját az irányelv átültetéséről.⁷⁷

⁷³ Az Egyesült Királyság Szerzői Jog és Kreatív Gazdasági Központja által kiadott forrásanyag a nemzeti konzultációk és átültetések országonkénti áttekintéseként. Elérhető: www.create.ac.uk/cdsm-implementation-resource-page/.

⁷⁴ *Ula Furgał*: The EU press publishers' right: where do Member States stand? *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 16. évf. 8. sz., 2021. június. 14. p. 887–893. Elérhető: academic.oup.com/jiplp/article/16/8/887/6298309?login=false.

⁷⁵ Transposing the DEMUD by Royal Decree-Law eliminates the opportunity to reform copyright through a participatory process. *Wikimedia España*, 2021. október 29. Elérhető: www.wikimedia.es/2021/10/29/transponer-la-demud-por-real-decreto-ley-elimina-la-oportunidad-de-reformar-los-derechos-de-autoria-a-traves-de-un-proceso-participativo/.

⁷⁶ *Jeremy Blum, Toby Headdon*: Copyright and Brexit: an update. *Kluwer Copyright Blog*, 2019. június 5. Elérhető: copyrightblog.kluweriplaw.com/2019/06/05/copyright-and-brexit-an-update/.

⁷⁷ Az Egyesült Királyság Parlamentjének weboldalán szereplő üzleti, energiaügyi és ipari stratégiaért felelős államtitkárnak feltett kérdésre adott válasza alapján. 2020. január 16. Elérhető: questions-statements.parliament.uk/written-questions/detail/2020-01-16/4371.

V.5. A kétéves türelmi idő után – az EU kötelezettség-szegési eljárása

A CDSM irányelv végrehajtásának határideje 2021. június 7-én lejárt, ezután a Bizottság 2021. július 26. napján kötelezettség-szegési eljárás megindításának első lépéseként felszólító levelet küldött a maradék 23 tagállamnak, melyek a nemzeti átültetési intézkedéseiket nem, vagy csak részben teljesítették. A felszólító levélben felhívta őket, hogy két hónapon belül adjanak tájékoztatást a CDSM irányelv átültetési folyamatáról.⁷⁸ Úgy tűnik, hogy ez bizonyos EU-tagállamokat a megfelelés útjára léptetett, mivel 2021. szeptember végén Portugália vált a legutolsó országgá, amely nemzeti átültetési javaslatot tett közzé az irányelvre vonatkozóan.⁷⁹

VI. ÁTÜLTETÉS A SZERZŐI JOGI TÖRVÉNYBE

VI.1. A szerzői jogi törvény módosítása

A CDSM irányelv 2019. évi hatálybalépése után az Igazságügyi Minisztérium a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalával együttműködve dolgozta ki az átültetés teljes folyamatát. Mindenekelőtt több ütemben zajló társadalmi konzultációk során az érdekelt személyek és szervezetek véleményét tárták fel a jogalkotási folyamat segítése céljából. Az Igazságügyi Minisztérium és a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala több mint 150 érdekképviseleti szervezet és szakmai szervezetet keresett meg együttműködés céljából.⁸⁰

A CDSM irányelv bonyolultságát és terjedelmét tekintve a konzultációkat hét nagyobb témakörre osztották:⁸¹ 1. Szöveg- és adatbányászati kivétel (CDSM irányelv 3–4. cikk), 2. Digitális és határon átnyúló oktatási szemléltetési célú kivétel (CDSM irányelv 5. cikk), 3. A kereskedelmi forgalomban nem kapható művek (CDSM irányelv 8–11. cikk), 4. Sajtókiadók szomszédos joga (CDSM irányelv 15. cikk), 5. Online tartalmegosztó szolgáltatók (platformok) felelőssége (CDSM irányelv 17. cikk), 6. A jogosultak és a felhasználók közötti jogviszonyra előírt rendelkezések (CDSM irányelv 14. cikk, 16. cikk, 18–23. cikk), 7. SatCab II. irányelv rendelkezései. A felsorolt témakörök mentén műhelybeszélgetések, munkacsoportos ülések során a CDSM irányelv átültetési javaslatai különböző módosítá-

⁷⁸ Az Európai Unió Bizottsága által kiadott felhívás a tagállamok részére a digitális egységes piacon lévő szerzői jogra vonatkozó uniós szabályok betartásáról. Elérhető: ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEX_21_3902.

⁷⁹ Alina Trapova, João Pedro Quintais: EU copyright law round up – third trimester of 2021. Kluwer Copyright Blog, 2021. október 7. Elérhető: copyrightblog.kluweriplaw.com/2021/10/07/eu-copyright-law-round-up-third-trimester-of-2021/.

⁸⁰ Ujhelyi Dávid: Hatályba lépett a szerzői jogról szóló törvény módosítása. Copy21 blog, 2021. június 1. Elérhető: copy21.com/2021/06/hatalyba-lepett-a-szerzoi-jogrol-szolo-torveny-modositasa/.

⁸¹ Mezei Péter: Társadalmi egyeztetés a DSM és a SatCab irányelvekről. Copy21 blog, 2019. augusztus 9. Elérhető: copy21.com/2019/08/tarsadalmi-egyeztetes-a-dsm-es-a-satcab-iranyelvekrol/.

sokon ezek át annak érdekében, hogy a szerzői jogi törvény módosítása a lehető legjobb reakció legyen a 21. századi digitalizációra.

Az átültetés során előzetesen felmerült az a dogmatikai kérdés, hogy az új jogintézmény az előadóművészi vagy filmelőállítói jogokhoz hasonló szomszédos jogként, vagy az adatbázis-előállítók kizárólagos jogaihoz hasonló, *sui generis* kapcsolódó jogként kerüljön szabályozásra.⁸² A jogalkotó helyes döntést hozott meg, mikor a szomszédos jog intézményrendszere mellett tette le a voksát több okból kifolyólag is. Elsősorban ahogy a nemzetközi előzmények (német 2013. évi és spanyol 2014. évi példa) megvizsgálása során bemutatásra került, azt láthatjuk, hogy a korábban bevezetett kísérletek a sajtókiadványok bizonyos kiegészítő jogának beiktatása, leginkább a szomszédos jogok dogmatikájával egyeztethető össze. Mint az bemutatásra került, a szomszédos jogok jogosultjai az olyan teljesítmények nyújtói, akik tipikusan szerzői alkotások közönséghez való közvetítésében játszanak kiemelkedő szerepet. Ebből kiindulva a definíció legfontosabb eleme a közönséghez való közvetítés. Fogalmilag a sajtókiadványok tekintetében a sajtókiadók teljes mértékben megfelelnek ennek a meghatározásnak, mivel tevékenységük során a fő céljuk, hogy az újságíróik által létrehozott alkotásokat hozzáférhetővé tegyék a nyilvánosság számára.

Másrészt ez esetben arra is ki kell térnünk, hogy a *sui generis* védelemben mik azok az alapvető kivetnivalók, ami miatt a jogalkotó annak mellőzése mellett döntött. Alapvetően a *sui generis* jognak a bevezetésére azért került sor, mivel a Szjt.-ben a 7. §-ban szabályozott gyűjteményes művekkel ellentétben az adatbázisok vonatkozásában hiányzott az egyéni, eredeti jelleg, így azokra a szerzői jogi védelem nem terjedt ki.⁸³ Ugyanakkor az adatbázisok tulajdonosai igényeltek valamiféle oltalmat abban az esetben, ha arra jogosulatlan személy az adatbázisaik tartalmát engedély nélkül lemásolta vagy többszörözte. Az *Európai Parlament és a Tanács (1996. március 11.) az adatbázisok jogi védelméről szóló 96/9/EK irányelvben* megszületett az erre vonatkozó szabályozás. Az adatbázisok *sui generis* jogi védelmének tárgya azon adatbázisok előállítóinak védelme, amelyek tartalmának megszerzése, ellenőrzése, illetve előállítása minőségileg vagy mennyiségileg jelentős ráfordítással járt.⁸⁴ Láthatóan a jogalkotó célja ebben az esetben egy egyedi jelleggel bíró védelmi intézmény kialakítása volt. Felmerül a kérdés azonban, hogy ezt a fajta oltalmat a szerzői jog nem tudja-e a saját keretrendszere szerint kategorizálni. Az adatbázisok tekintetében azt a választ kaptuk, hogy ez esetben szükséges az egyedi védelem megalkotása. Azonban szem előtt kell tartanunk, hogy a legtöbb újítás kategorizálható a jogrendszer alcsoportjaiba, és erre a jogalkotónak folyamatosan törekednie kell, ahogy tette ezt helyesen a CDSM irányelv átültetése során.

⁸² Baranyi Róbert, Ujhelyi Dávid: A digitális szerzői jogi szabályozás legújabb lépcsője – a CDSM irányelv átültetésének háttere és eredményei. *Fontes Iuris*, 2021. 3. sz., p. 5.

⁸³ Szjt. 7. §.

⁸⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 96/9/EK irányelve (1996. március 11.) az adatbázisok jogi védelméről 7. cikk (1) bekezdés.

További ellenérvek a *sui generis* védelem kialakítása ellen, hogy évekként az adatbázisok jogi védelméről szóló irányelv hatálybalépése után sok kritika éri a *sui generis* jog intézményét. A kritikák között szerepel, hogy nem bizonyított, hogy a *sui generis* jog ösztönzőleg hatna az adatbázisok létrehozására, illetve jogbizonytalanságot okoz annak eldöntése, hogy az lefedi-e a gépek által előállított adatokat.⁸⁵ Ezek továbbra is megerősítik, hogy a szomszédos jogi védelem alá való besorolás a helyes döntés volt a hazai jogalkotó szempontjából.

VI.2. Az új szomszédos jogi szabályozás kivételrendszere

A jogalkotó az Sztj. új szomszédos jogába átültette a CDSM irányelv által kidolgozott kivételrendszert. Az irányelv alóli kivételeket három csoportra oszthatjuk. Az első kivétel – a hiperhivatkozások vagy linkelés alóli kivétel – a legfontosabb, mivel a CDSM irányelv cikket e tekintetben érte a legtöbb kritika. Ennek a kivételnek a bevezetésével megszűnnek az olyan és ahhoz hasonló vádak, hogy az EU-nak már a linkek és weboldalcímek megosztásának adóztatása is szándékában áll, veszélyeztetve ezzel a szabad internet jövőjét. A linkadó, mint a különböző félelmek és feszélyezettségek tárgya, immáron biztosan nem valósul meg, így ezt az elnevezést a köztudat bátran maga mögött hagyhatja. Mindezekből tehát könnyen levezethető, hogy a szabad internet függetlensége nincs veszélyeztetve az új uniós irányelv által.

A második kivétel az egyes szavak vagy nagyon rövid részletek (*snippetek*) engedély nélküli felhasználására ad lehetőséget. Mivel a gyakorlatban megjelenik az az eset, hogy az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltatók a *snippetek* felhasználásával nem okoznak gazdasági vagy egyéb kárt a sajtókiadók számára, így a jogalkotó lehetőséget biztosít erre ebben a szűk körben. Arra való tekintettel, hogy az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltatók a nagy tételben gyűjtenek össze és használnak fel sajtókiadványokat, fontos, hogy ennél a kivételnél a jogalkalmazó szem előtt tartsa, hogy a kivétel értelmezése és alkalmazása semmiképp se befolyásolja az irányelvben biztosított jogok érvényesülését.⁸⁶ Ennélfogva viszont felmerül a kérdés, hogy a 15. cikk valóban szükséges-e, mivel az EUB már kimondta, hogy „egy védett mű 11 szóból álló kivonata” védelmet élvezhet a hatályos szerzői jog alapján, ezzel ugyanazt a védelmet nyújtva, mint a CDSM irányelv 15. cikke.⁸⁷

A harmadik kivétel az egyéni felhasználók magán- vagy nem kereskedelmi célú felhasználását mentesíti a szabályozás alól. A szerzői jogi szabályozások terén bevett szokás a magáncélú felhasználás engedélyezése. Az Sztj. 35. §-a értelmében magáncélra bárki készíthet

⁸⁵ Gubicz Flóra Anna: Adatok és szerzői jog. MIE konferencia, 2021. november 4–5, p. 8. Elérhető: www.mie.org.hu/konf2021/2021_osz/Gubicz_Flora_2021_11_4.pdf.

⁸⁶ CDSM irányelv (58) preambulumbekzdés.

⁸⁷ Jakub Halek, Martin Hrachovina: Directive on Copyright in the Digital Single Market: A Challenge for the Future. *Common Law Review*, 16. évf. 44. sz., 2020, p. 45.

a műről másolatot, ha az jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja, feltéve, hogy a felhasználással érintett műhöz jogszerűen fért hozzá.⁸⁸ A magáncélú másolás a szabad felhasználás egyik nevesített esetköre, ami csak akkor gyakorolható, ha az megfeleltethető a BUE már említett háromlépcsős tesztjének. Az Sztj. 33. § (2) bekezdése a háromlépcsős teszten felül további két konjunktív feltételt is meghatároz: amennyiben megfelel a tisztesség követelményeinek, és nem irányul a szabad felhasználás rendeltetésével össze nem férő célra.⁸⁹

VI.3. A magyarországi közös jogkezelő szervezet – Repropress – gyakorlatának tervezett beépítése

A kiterjesztett hatályú közös jogkezelésre vonatkozó szabályokról a CDSM irányelv 12. cikkében tér ki teljes körűen. Az 1. cikk meghatározza, hogy engedélyezési mechanizmus, amennyiben valamely közös jogkezelő szervezet a jogosultaktól kapott megbízásával összhangban felhasználási szerződést köt művek vagy más, védelem alatt álló teljesítmények felhasználására.⁹⁰ Azonban a CDSM irányelv implementálásával és egy esetleges magyarországi közös jogkezelővel kapcsolatosan a (2) bekezdés egy fontosabb feltételét kell megvizsgálnunk. A 2. cikk értelmében a közös jogkezelőkre vonatkozó engedélyezési mechanizmust csak olyan, pontosan meghatározott felhasználási területeken alkalmazzák, amelyeken a megbízás jogosultaktól való beszerzése jellemzően annyira körülményes és nehezen kivitelezhető, hogy a szükséges engedélyezési ügylet létrejötte a felhasználás jellegeből vagy az érintett művek vagy más, védelem alatt álló teljesítmények típusából eredően valószínűtlen.⁹¹ Következésképp tehát egy magyarországi közös jogkezelőnek a CDSM irányelv átültetésének időpontjában még nem lett volna létjogosultsága, mivel egy új jog bevezetésénél még nem lehetett a sajtókiadók tekintetében kimutatni azt, hogy az engedélyezési mechanizmus körülményessége és kivitelezhetősége eléri-e azt a szintet, mely a közös jogkezelők létesítéséhez szükséges. A jogalkotó a CDSM irányelv implementálása előtt alaposan felmérte ezt a szintet, és a körülmények gondos mérlegelése mellett hozta meg döntését, mely alapján a szabályozás megfelel a CDSM irányelv 12. cikkének.

A CDSM irányelv implementálása után azonban kiemelkedően hangsúlyos kérdés volt, hogy a szerzői jogi törvénybe frissen beiktatott új szomszédos jog milyen keretek között lesz majd érvényesíthető. Az Igazságügyi Minisztérium és az SZTNH által szervezett konzultációkon a Magyar Lapkiadók Egyesülete (továbbiakban: MLE) és a Repropress Magyar Lapkiadók Reprográfiai Szövetsége (továbbiakban: Repropress) is képviseltette álláspontját.

⁸⁸ Sztj. 35. § (1) bekezdés.

⁸⁹ Sztj. 33. § (2) bekezdés.

⁹⁰ CDSM irányelv 12. cikk (1) bekezdés.

⁹¹ CDSM irányelv 12. cikk (2) bekezdés.

A korábbiakban a sajtó szomszédos jogainak egyedileg vagy önkéntes közös jogkezelésben történő jogosítását tartották megfelelő megoldásnak, ezt figyelembe véve fogadták el azt, hogy az első szövegjavaslatot követően a sajtókiadók szomszédos jogának közös jogkezelésben történő jogosítása kikerült a tervezet újabb változataiból.⁹²

Később azonban a már bemutatott német, spanyol és ausztrál példák tapasztalataiból és az egyik legjelentősebb online piaci szereplő, a Google magatartásából kiindulva az MLE és a Repropress változtatott az álláspontján. A továbbiakban előírt (bizonyos esetekben opt-out rendszerrel operáló), kiterjesztett közös jogkezelés intézményét szorgalmazták, mely mellett a következő érveket sorakoztatták fel.⁹³

Elsősorban a jogosultak közös fellépésére koncentrálna kifejtik, hogy a közös jogkezelés nagyban hozzájárulna szomszédos joguk könnyebb érvényesíthetőségéhez, valamint a jogosultak együttműködése elősegítené egy észszerű, precíz és tisztességes feltételrendszer kialakítását. A méltányos díjazás számszerűsítésével kapcsolatban továbbra is vannak tisztázatlan kérdések, amelyeket a működőképes feltételrendszer mellett a mérési kritériumok pontosabb meghatározásával lehetne megfelelő módon megválaszolni.

Hangsúlyozzák az intézményesített közös fellépés jelentőségét, valamint a tagok által megosztott tapasztalatok, erőforrások és információtömeg fontosságát. Említést tettek még egy úgy nevezett „egyablakos” engedélyezési rendszer kiépítéséről is, mely megkönnyítené és leegyszerűsítene a jogosultak számára az engedélyezési rendszert sajtókiadványaik terjesztésének tekintetében.

A legmeghatározóbb érv az volt, hogy Szjt. 26. § (8) bekezdése szerinti nyilvánossághoz közvetítés, illetve elektronikus többszörözés a felhasználási formák tipikusan olyan esetei, melyeknél az egyéni jogérvényesítés a jogosultak kapacitásait rendszerint meghaladja, ellenben a közös fellépés lehetősége kimerítő megoldást nyújthat.⁹⁴

VII. ELEMZÉS AZ ÁTÜLTETÉS KAPCSÁN

VII.1. Kritikák az új szomszédos joggal kapcsolatosan

A 15. cikk vonatkozásában néhány szerző azon az állásponton van, hogy nem nyújt majd hatékony megoldást a jogosultak többletbevétele tekintetében.⁹⁵ Danbury kifejti, hogy a kereskedelmihír-ipart kiszorítják a versenyből, mert számos óriás internetes cég sokkal hatékonyabb a figyelemfelkeltés piacán, mint a kereskedelmi sajtókiadók: érdekesebb és

⁹² Repropress Magyar Lapkiadók Reprográfiai Egyesülete közgyűlési beszámolója. 2020. augusztus – 2021. május, p. 6.

⁹³ Uo. p. 6.

⁹⁴ Uo. p. 7.

⁹⁵ *Richard Danbury*: Why Article 15 of the Directive on Copyright in the Single Digital Market is a bad idea (Opinion). *European Intellectual Property Review*, 2021, 43. évf. 11. sz., p. 695–697.

relevánsabb információkat kínálnak a nyilvánosságnak, és ezáltal nagyobb számban és kifinomultabb részletességgel hívják fel a fogyasztók figyelmét, így a hirdetőkért folytatott versenyben előnybe kerülnek. Az új szereplők olyan hatékonyak, hogy már nem kell díjat kérniük a vásárlóktól magáért az információért, ezzel még inkább visszavetve a sajtókiadók kreatív érvényesülését. Véleménye szerint a 15. cikk bevezetése ezt az érvényesülést csak látszólag erősíti, a sajtókiadványok kiadóinak nem szabad szerzői jogi szabad kezét adni.

Dusollier álláspontja szerint az új jog számos korlátja és bizonytalansága meglehetősen kétségessé teszi annak hatékonyságát.⁹⁶ A CDSM irányelv megalkotja a lehetőségét annak, hogy az új szomszédos jog kompenzálja a sajtóágazat által a digitális átállás során elszenvedett veszteségeket, azonban a szellemi tulajdon-jognak nem feladata a bomlasztó technológiák okozta piaci változások kompenzálása, sokkal inkább a hasznosítás új formáihoz kell alkalmazkodnia.⁹⁷ Rámutat arra, hogy a Bizottság nem vette figyelembe a sikertelen német és spanyol nemzeti kísérleteket, és nem hallgatta meg a szerzői jogi szakértők és akadémikusok szinte egyhangú kritikáját sem, akik elítélték egy ilyen új jog haszontalanságát és az információszabadságra gyakorolt káros hatását.

Az alábbi értékelés is arra fókuszál, hogy az irányelv megakadályozza a piac megreformálódását és kreatív fejlődését. Passinke alapján a szabályozás azért nem fog a díjazás növekedéséhez vezetni a sajtókiadók vagy az újságírók számára, mert az online terjesztési hálózat egyik legfontosabb szereplői a híraggregátorok, és ezek jelentős olvasói forgalmat bonyolítanak le a sajtókiadók alkotásaihoz. Véleménye szerint a 15. cikk nemzeti elődeinek példáját követve valószínűleg azt fogja eredményezni, hogy a híraggregátor-weboldalak megszüntetik a szolgáltatások biztosítását adott nemzeti területegységre nézve. Kifejti, hogy sok újságíró jelenleg előnyösnek tartja a híraggregátorok létezését, ezért fennáll a lehetősége, hogy bizonyos sajtókiadók továbbra is szabadon és közvetlen ellenszolgáltatás nélkül engedélyezhetik tartalmukat a Google számára, hogy elkerüljék annak eltávolítását a Google-keresés indexéből és keresési eredményei közül.⁹⁸

A hazai szerzők közül Nemessányi és Ujhelyi is hasonló álláspontokat képviseltek az irányelv átültetése előtt megjelent tanulmányukban. Rámutatnak, hogy az új szomszédos jog mellett, hogy a megalkotásával elérni kívánt cél számos érveléssel alátámasztható, lehet, hogy több problémát idéz elő, mind amennyire megoldást nyújt. Így többek között piacra lépési akadályt jelent, veszélyezteti a médiapluralizmust, és számos esetben rontja a hírekhez való hozzáférést.⁹⁹

Mindezek alapján elmondható, hogy bár a sajtókiadók szempontjából egy korszerű és minden tekintetében hiánypótló szabályozásra láthatóan szükség van, a CDSM irányelv 15. cikke nem elégíti ki teljes mértékben ezeket az igényeket. Felmerül a kérdés, hogy az elérni

⁹⁶ Dusollier: i. m. (40), p. 1008.

⁹⁷ Dusollier: i. m. (40), p. 1005.

⁹⁸ Passinke: i. m. (20), p. 81.

⁹⁹ Nemessányi, Ujhelyi: i. m. (51), p. 47.

kívánt eredmény más oldalról is megközelíthető-e. Számos szerző látja úgy, hogy a sajtókiadók szerzői jogi problémájára más úton is lehet megoldást nyújtani.

VII.2. Megoldási javaslatok

Alapvető probléma, hogy a CDSM irányelv az internetes óriáscégek és híraggregátorok tevékenységét próbálja jogi keretek közé terelni ahelyett, hogy olyan szabályozást alkotna, mely a társadalom szemszögéből indul ki, és magába foglalja a sajtóra vonatkozó jogosultságokat és kötelezettségeket is.¹⁰⁰

Továbbá adott az a lehetőség is, hogy a híraggregátorokat potenciális partnerekként kezeljék ahelyett, hogy konkurenciaként tekinténe rájuk, és így a két partner közötti kooperáció kölcsönös előnyöket eredményezne a felek számára, közelebb hozva ezzel a virágzó sajtó fenntartására kitűzött célokat. A Google 2015-ben elindította a *Digital News Initiative Fund* (Digitális Hírkezelési Kezdeményezési Alap) nevű programját, amely a keretein belül több mint 600 projektben nyújt finanszírozást a sajtókiadók számára.¹⁰¹ A programnak négy célja van: harc a félretájékoztatás ellen, helyi történetek bemutatása, a digitális bevételek növelése, és az új technológiák felfedezése. Mindezekből jól látható és levezethető, hogy alapvetően a Google gazdasági érdeke is a felhasználói forgalom fenntartása és élénkítése, mivel az egyik fő bevételi forrása a keresőhirdetés, amely csak akkor jelentkezik, ha a felhasználó ténylegesen használja a felsorolt linkek egyikét.¹⁰²

Ezenfelül megoldást nyújthat még, ha a tagállamok nemzeti közalapokat hoznak létre a Google mintáját követve, mivel a technológiai óriás által nyújtott szolgáltatás révén felmerül a kockázat, hogy befolyásolja a sajtókiadók függetlenségét. A digitális kor megjelenése és a papíralapú sajtótermékek visszaszorulása révén a sajtókiadók bevétele szignifikánsan mérséklődött. Ebből kifolyólag a 21. században megalapozott szükségletté vált, a közéleti újságírás nemzeti szintű támogatása, elősegítve ezzel a szabad sajtó megőrzését, védelmét és fenntartható fejlődését.¹⁰³ Ennek mentén viszont fontos aspektus, hogy míg a piaci szereplők befolyásától védjük a kiadókat, addig az állam általi politikai befolyás hatásának ugyanúgy korlátokat kell szabni.

A sajtókiadók és a híraggregátorok közötti bevétel megoszthatóságáról, valamint a közfinanszírozás biztosításáról Park¹⁰⁴ munkásságának alapján Szalay és Polyák is említést

¹⁰⁰ *Danbury*: i. m. (96), p. 697.

¹⁰¹ *Veit Valentin Dengler*: Digital News Innovation Fund Impact Report. Hamburg, 2020. október. Elérhető: newsinitiative.withgoogle.com/dnifund/report/.

¹⁰² *Passinke*: i. m. (20), p. 41.

¹⁰³ *Passinke*: i. m. (20), p. 44.

¹⁰⁴ *Daniel Park*: The Associated Press v. All Headlines News: How hot news misappropriation will shape the unsettled customary practices of online journalism. *Berkeley Technology Law Journal*, 25. évf. 1. sz., 2010. január, p. 369–394.

tesz.¹⁰⁵ Emellett a közérdek szempontjából fontos kiemelni, hogy megemlítik a nonprofit státus kialakításának a lehetőségét a sajtókiadók számára, ami adómentességgel járna az előfizetői díjak, valamint a reklámokból származó bevételek vonatkozásában, amennyiben a kiadó közmédia jelleggel működne. Mindezek mellett az új fizetési rendszerek által nyújtott alternatívákat is megemlítenek. A fizetőfal (*paywall*)¹⁰⁶ különböző modelljeit mutatják be, mint az éves előfizetési rendszer, az egyedi tartalomért való fizetés (*click-per-view*) vagy az egyéni adományokon keresztüli hozzáférés a különböző szerkesztői tartalmakhoz.

VIII. KONKLÚZIÓ

A digitális kor eljövételével és a sajtókiadványok eredeti példányának sérelme nélküli, korlátlan minőségi másolás elterjedésével a piaci viszonyok is megváltoztak a sajtókiadványok kiadóinak számára. A felhasználók nem szeretnek és nem is akarnak fizetni a tartalomért, így az online hírközlési platformok megjelenésével a vagyoni érték is átcsoportosodott,¹⁰⁷ nem a sajtókiadványok fizikai terjesztésében és az ez után járó díjazásban, hanem az online látogatottságban mérik. A hirdetésekkel szemben a juttatás még inkább meghatározó részévé vált a sajtókiadók bevételeinek, az online elérhetőség pedig kiemelt stratégiai elemmé nőtte ki magát.

A jogalkotás fontos fordulatot vett a DSM-stratégia és annak eredménye, a CDSM irányelv megszületésével. A CDSM irányelv jelentős vitát váltott ki, ellenzői azt állították, hogy az internet metaforikus halálához vezethet. Immáron bebizonyosodott, hogy az olyan kritikák, mint a „szabad internet halála”¹⁰⁸ vagy a Bizottság általi „linkadó bevezetése”¹⁰⁹ megalapozatlanok voltak. Alapvetően a CDSM irányelv célja egy tisztességesebb, igazságosabb és hatékonyabb piac létrehozása az online tartalmak számára, amely biztosítja, hogy a fogyasztók és az alkotók a legtöbbet hozhassák ki a digitális világból.¹¹⁰

Az a célkitűzés, hogy a jogosultaknak méltányosabb díjazást biztosítsanak, ha tartalmukat online hírregregátorok felhasználják, kétségtelenül dicséretes, azonban az irányelvben kötött kompromisszumok és rossz döntések olyan bonyolult rendelkezésekhez vezetnek, amelyek sikere megkérdőjelezhető lehet.

¹⁰⁵ Bencze, Bódi, Nagy, Specht, Szalay, Szőke, Pataki, Polyák, Zódi: i. m. (50), p. 248.

¹⁰⁶ Olyan megállapodás, amelynek értelmében a weboldal hozzáférést azokra a felhasználókra korlátozzák, akik előfizettek az oldal tartalmáért és azok elérhetőségéért.

¹⁰⁷ Bencze, Bódi, Nagy, Specht, Szalay, Szőke, Pataki, Polyák, Zódi: i. m. (50), p. 245.

¹⁰⁸ Reda: i. m. (8).

¹⁰⁹ Giangiacomo Olivi: DSM and „link-tax”: protection for copyright or for leading publishers? Dentons Intellectual Property and Technology blog, 2019. április 12. Elérhető: www.dentons.com/en/insights/articles/2019/april/12/dsm-and-link-tax.

¹¹⁰ Ariadna Matas: A missed deadline: the state of play of the Copyright Directive. Europeana Pro, 2021. június 14. Elérhető: pro.europeana.eu/post/a-missed-deadline-the-state-of-play-of-the-copyright-directive.

A sajtókiadók tekintetében a kitűzött a célt a CDSM irányelv 15. cikke azáltal kívánja elérni, hogy a kiadók számára kizárólagos jogot biztosít a sokszorosításra és a nyilvánosság számára közzétételre kiadványaik tekintetében. A sajtókiadók új jogának bevezetése minden bizonnyal nagyon lényeges annak érdekében, hogy felszabadítsa őket az elmúlt évek válságából. Ez olyan fontos politikai megfontolásra hívja fel a figyelmet, amelyet az internet korszakában minden társadalomnak el kell ismernie: annak biztosítására, hogy a szerzők, művészek, kiadók és más kreatív és technológiai alapú iparági tagok műveinek védelmével kapcsolatos kötelezettségek egyensúlyban legyenek.

Összefoglalva, a CDSM irányelv 15. cikkének célja elsősorban az, hogy a sajtókiadóknak módot biztosítson arra, hogy pénzbeli díjazást követeljenek, ha a híraggregátorok sajtókiadványaik részleteit jelenítik meg, mely alól kivételt jelentenek az egyes szavakkal vagy nagyon rövid részletekkel kísért linkek.¹¹¹ Ezzel kifejezetten lehetővé vált a sajtókiadók számára, hogy engedélyezési díjakat követeljenek. Ezért a híraggregátoroknak megfelelő engedélyeket kell beszerezniük az érintett tartalom felhasználása előtt. Továbbra is kérdéses azonban, hogy a 15. cikknek lesz-e egyáltalán jelentős hatása a gyakorlatban. A probléma az, hogy a sajtókiadók (különösen a kisebbek) gyengébb kereskedelmi tárgyalási pozícióval rendelkeznek a nagy internetes szolgáltatókkal (mint például a Google vagy a Facebook) szemben. Fontos az óriás híraggregátorok motivációját is vizsgálat tárgyává tenni. Algoritmusaitak nem a közjó szolgálatára tervezték, és nem a közérdek motiválja őket elsősorban.¹¹² Megfogalmazódik egy tagállami közalap lehetősége is, mely csökkentené az óriás techvállalatok piaci befolyását, és elősegítené a pluralista, szabad és minőségi sajtó oltalmát és a információhoz való hozzáférés biztosítását.

Felmerült a kérdés tehát, hogy önmagában a CDSM irányelv 15. cikkének hatálybalépése és a tagállamok általi beiktatása releváns megoldást tud-e nyújtani az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltatók általi illetéktelen felhasználás problémájára. A CDSM irányelv mintegy kétélű kardként pozícionálható, mivel egyes szakértők szerint elősegíti a sajtókiadványok kiadóinak helyzetét, megteremtve azt a fenntartható gazdasági környezetet, amelyben a szabad sajtó továbbra is fennállhat.¹¹³ Mások épp a 15. cikk ellenkező jövőbeni hatásait vélik felismerni, rámutatva arra, hogy a szabályozásnak regresszív következménye is lehet, amelynek során a sajtókiadványok kiadói nem csupán a megalapozott díjigényüktől esnének el, hanem a már fennálló biztos jövedelmi forrásuk is közvetve veszélybe kerülhet.¹¹⁴ További források azt taglalják, hogy a CDSM irányelv rendelkezései több ponton megfoghatatlanok vagy épp kétértelműek, teret engedve ezáltal

¹¹¹ CDSM irányelv (59) preambulumbekzdés.

¹¹² *Danbury*: i. m. (96), p. 697.

¹¹³ *Alastair Shaw, Penny Thorton*: DSM Watch: the new Copyright Directive – recent developments on the proposed Ancillary Right for Press Publishers. Hogan Lovells Global Media and Communications Watch, 2018. április 16. Elérhető: www.hlmediacomms.com/2018/04/16/dsm-watch-the-new-copyright-directive-recent-developments-on-the-proposed-ancillary-right-for-press-publishers/.

¹¹⁴ *Passinke*: i. m. (20), p. 33.

az interpretációnak és eldöntendő kérdéseknek, amelyekre az Európai Bíróság mérlegelési gyakorlata fogja majd megadni a választ.¹¹⁵

Kérdéses, hogy a CDSM irányelv 15. cikke megoldást fog-e nyújtani a számos taglalt problémára. A kockázat, hogy az új szomszédos jog nem éri el a kitűzött céljait, valós. Fennáll a veszélye, hogy olyan újabb problémák kialakulásához vezet, amelyek közvetlenül vagy közvetve, de negatív hatással lesznek a sajtókiadványok kiadóinak érdekeire.

A dolgozat elején felállított hipotézis, mely szerint CDSM irányelv 15. cikke és a sajtókiadványok kiadóinak benne megfogalmazott védelme effektív módon változtatja meg és javítja a sajtókiadók jogi helyzetét, különösképp az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltatókkal szemben, megteremtve számukra egy fenntarthatóbb környezet és a gazdasági fellendülés lehetőségét, megdőlt. A számos szakértői vélemény alapján az új szomszédos jog nem, vagy nem kellő mértékben és módon éri el az általa kitűzött célt. A sajtókiadványok kiadóinak gazdasági és jogi helyzetének javítására több más út áll rendelkezésre, melyek a Bizottság által létrehozott új szomszédos joggal járó azon hátrányait sem hordozzák magukban, mint a médiapluralizmus veszélyeztetése vagy a piac megreformálódásának és kreatív fejlődésének megakadályozása.

Vizsgáltunk néhány alternatív megoldást, mint a tagállamonkénti nemzeti közalapok megalapítása, a nonprofit státus létrehozása a sajtókiadók számára, az új fizetési rendszerek által nyújtott lehetőségek vagy a sajtókiadók és a híraggregátorok közötti bevétel megoszthatóságán alapuló együttműködés. A leeffektívebb módon talán az utóbbi két alternatíva tud megoldást nyújtani, annál is inkább, mivel a gyakorlatban mindkét intézményre láthatunk megvalósult példát. Az első fizetőfallal védett újság 1997-ben a Wall Street Journal volt,¹¹⁶ de mára már ennek a rendszernek több változata elterjedt a világon, pl. melyet a Forbes, az Economist, az Index, a HVG vagy éppen a Telex is használ. A sajtókiadók és a híraggregátorok közötti bevétel megoszthatóságán alapuló együttműködésre pedig eklatáns példaként szolgálhat a már említett, a Google által létrehozott *Digital News Initiative Fund*, vagy a szintén a Google által létrehozott AMP (*Accelerated Mobile Pages*).¹¹⁷ Mindkét kezdeményezés a sajtókiadók és a híraggregátor-oldal közötti együttműködésre épít, figyelembe véve kölcsönös fejlődés nélkülözhetlenségét.

¹¹⁵ *Dusollier*: i. m. (40), p. 1026.

¹¹⁶ *Bencze, Bódi, Nagy, Specht, Szalay, Szőke, Pataki, Polyák, Zódi*: i. m. (50), p. 246.

¹¹⁷ Egy nyílt forráskódú projekt, amelynek élére a Google állt a sajtókiadókkal 2015-ben folytatott kezdeti megbeszélések alapján.